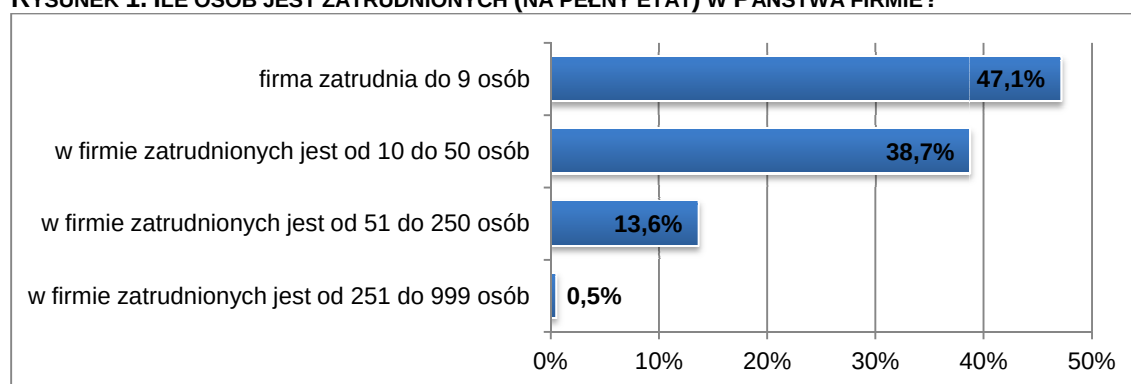

1. Charakterystyka badanych podmiotów

Wywiady w głównej mierze zostały przeprowadzone wśród firm mikro, zatrudniających do 9 pracowników, które stanowiły w badanej populacji 47,1%. Kolejną najczęściej reprezentowaną grupą były firmy małe, zatrudniające od 10 do 50 pracowników (38,7%). Ponadto w badaniu udział wzięli również przedstawiciele firm średnich - zatrudniających od 51 do 250 pracowników (13,6%) oraz firm dużych (0,5%) (rysunek 1).

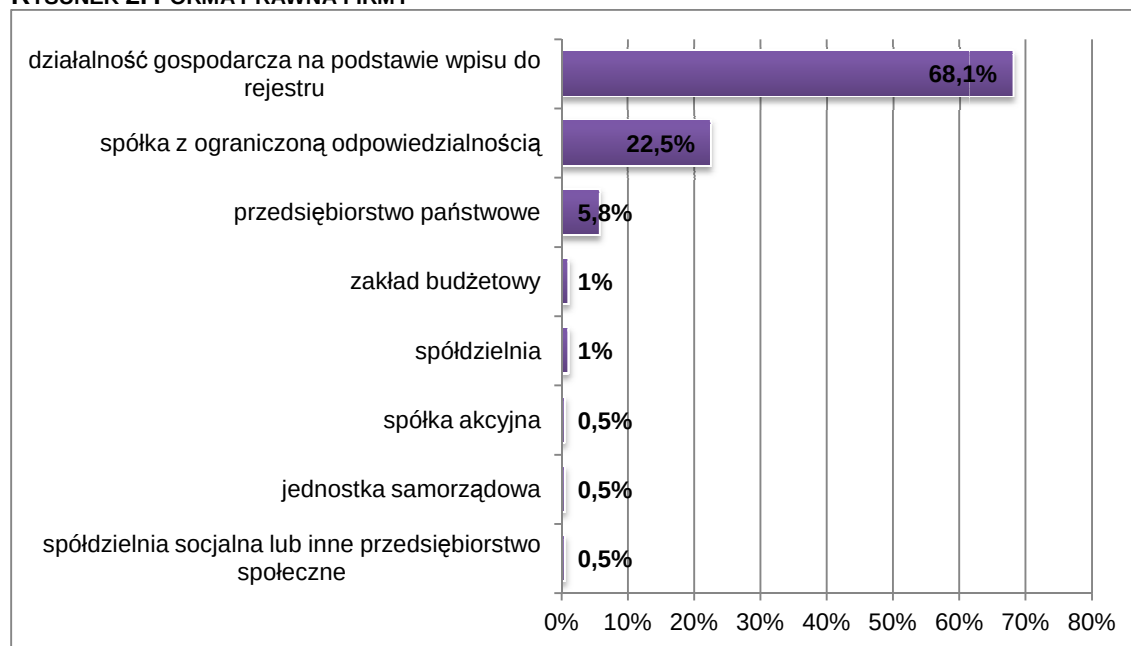
RYSUNEK 1. ILE OSÓB JEST ZATRUDNIONYCH (NA PEŁNY ETAT) W PAŃSTWA FIRMIE?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Biorąc pod uwagę formę prawną badanych firm można zauważyć, że dominującą grupę stanowiły firmy prowadzące działalność gospodarczą na podstawie wpisu do rejestru (68,1%) oraz spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (22,5%). Pozostały rozkład odpowiedzi przedstawia rysunek 2.

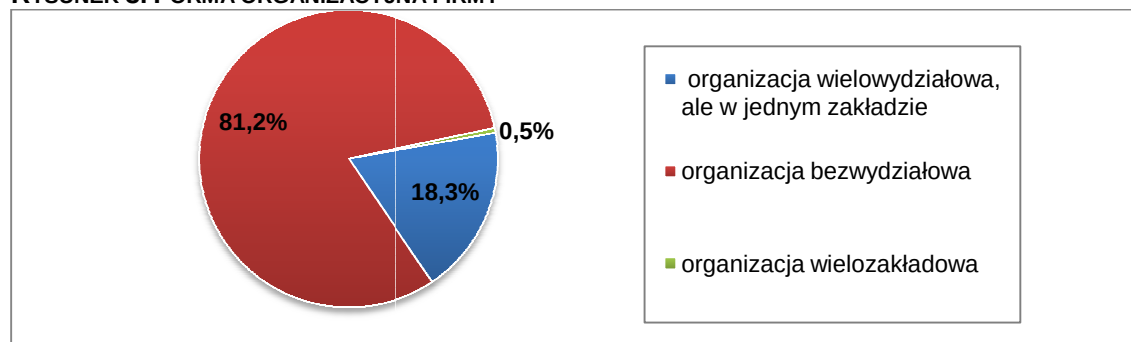
RYSUNEK 2. FORMA PRAWNA FIRMY

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Zdecydowana większość firm, które wzięły udział w badaniu posiadała bezwydziałową strukturę organizacyjną (81,2%) oraz wielowydziałową, ale w jednym zakładzie (18,3%). Przedsiębiorstwa wielozakładowe stanowiły jedynie 0,5% badanej populacji (rysunek 3).

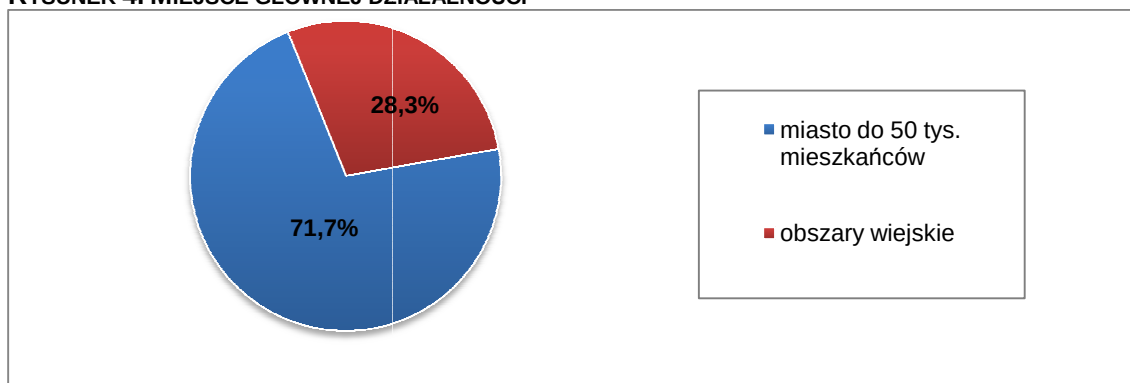
RYSUNEK 3. FORMA ORGANIZACYJNA FIRMY

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Zdecydowana większość badanych podmiotów prowadziła swoją główną działalność na terenie ośrodka miejskiego liczącego do 50 tys. mieszkańców. Firmy te stanowiły 71,7% respondentów. Drugą grupą były firmy, które prowadzą działalność na terenie obszarów wiejskich (28,3%) (rysunek 4).

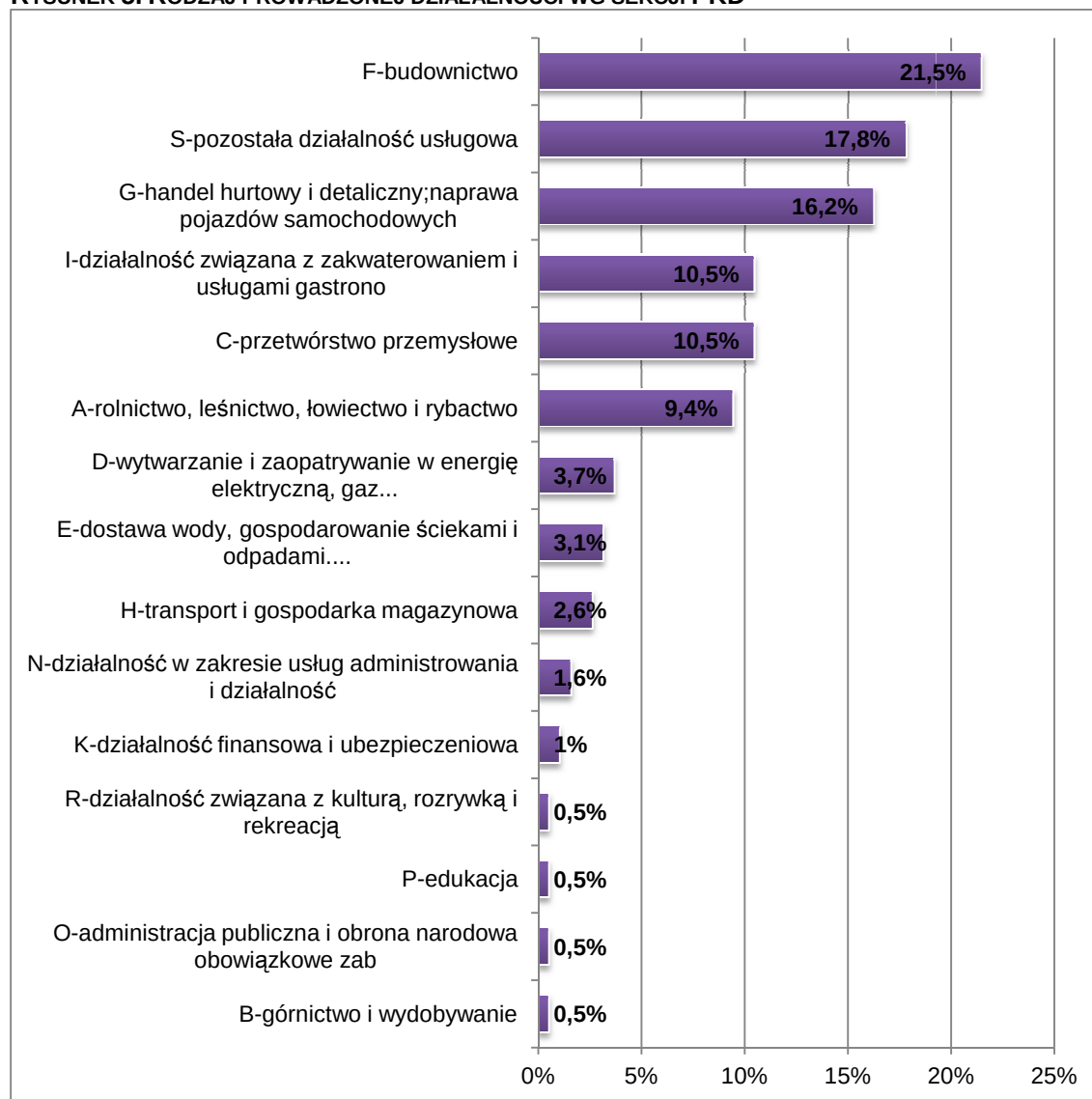
RYSUNEK 4. MIEJSCE GŁÓWNEJ DZIAŁALNOŚCI

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Przedsiębiorstwa, które wzięły udział w badaniu funkcjonowały w ramach różnych sekcji PKD. Najwięcej spośród nich związanych było z „budownictwem” (21,5%), „pozostałą działalnością usługową” (17,8%) oraz z „handlem hurtowym i detalicznym; naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle” (16,2%). Pozostały rozkład odpowiedzi przedstawia *rysunek 5*.

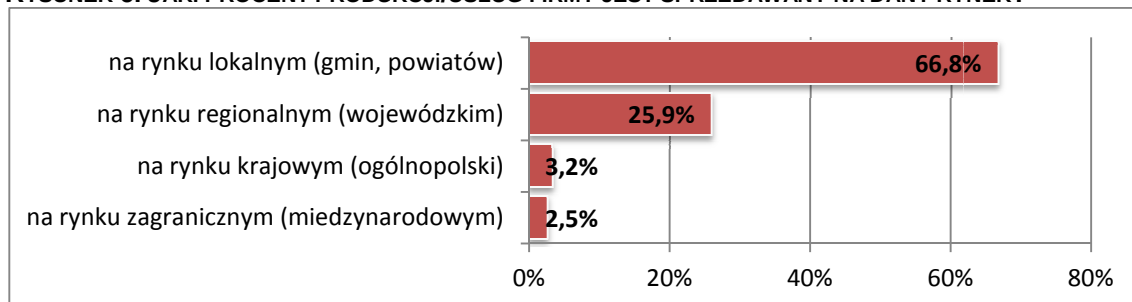
RYСУNEK 5. RODZAJ PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI WG SEKCJI PKD

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Największy odsetek firm zadeklarował, iż oferowane przez nich usługi, bądź produkty w większości sprzedawane są na rynku lokalnym (gmin, powiatów). Tą odpowiedź wskazało 67% firm. Pozostałe odpowiedzi rozkładały się następująco: rynek regionalny (wojewódzki) – 26%, rynek krajowy (ogólnopolski) – 3% oraz rynek zagraniczny (międzynarodowy) – 3% (rysunek 6).

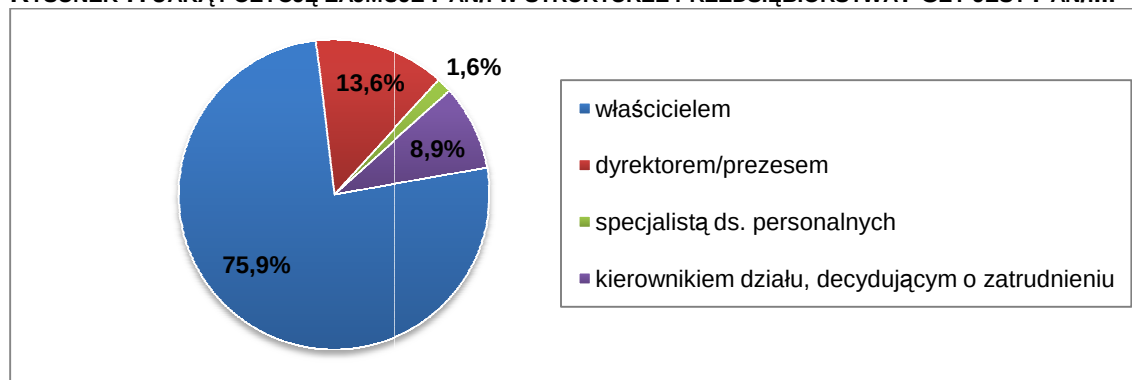
RYСУNEK 6. JAKI PROCENT PRODUKCJI/USŁUG FIRMY JEST SPRZEDAWANY NA DANY RYNEK?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Największy odsetek firm, które wzięły udział w niniejszym badaniu reprezentowany był przez właścicieli (75,9%), bądź przez dyrektorów/prezesów (13,6%) (rysunek 7).

RYСУNEK 7. JAKĄ POZYCJĘ ZAJMUJE PAN/I W STRUKTURZE PRZEDSIĘBIORSTWA? CZY JEST PAN/I...

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

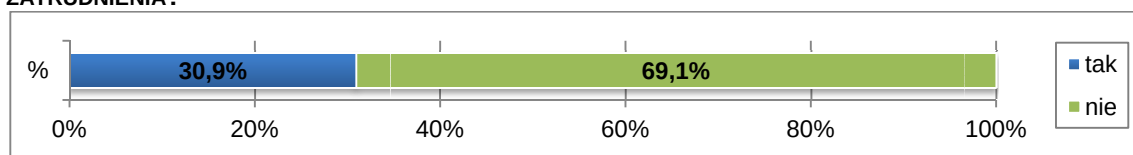
2. Polityka zatrudnieniowa

Jednym z głównych celów badania było rozpoznanie planów zatrudnieniowych przedsiębiorców województwa zachodniopomorskiego. W związku z tym respondentom zostały zadane pytania dotyczące planowanego zmniejszenia, bądź zwiększenia zatrudnienia, a także przyczyn zmiany wielkości zatrudnienia.

W pierwszej kolejności przedsiębiorcy zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie dotyczące zatrudniania pracowników w ramach elastycznych form zatrudnienia.

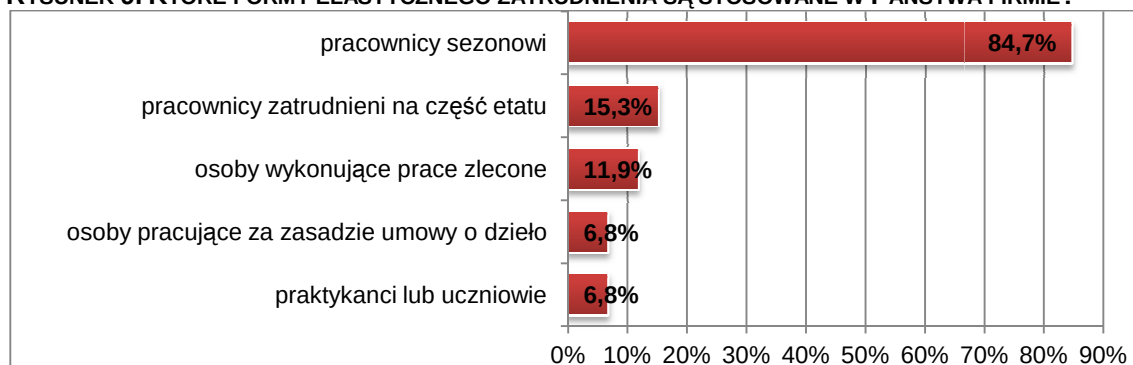
Badanie wykazało, iż zdecydowana większość respondentów (69,1%) nie zatrudnia pracowników z wykorzystaniem elastycznych form zatrudnienia. Spośród przedsiębiorców korzystających z takich form zatrudnienia, największy procent z nich korzysta z pracowników sezonowych (84,7%) oraz zatrudnienia na część etatu (15,3%) (rysunki 8 i 9).

RYSUNEK 8. CZY PAŃSTWA FIRMA ZATRUDNIA PRACOWNIKÓW W ELASTYCZNYCH FORMACH ZATRUDNIENIA?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

RYSUNEK 9. KTÓRE FORMY ELASTYCZNEGO ZATRUDNIENIA SĄ STOSOWANE W PAŃSTWA FIRMIE?

* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy zadeklarowali, iż stosują elastyczne formy zatrudnienia; % odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł udzielić więcej niż jedną odpowiedź

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W dalszej kolejności respondenci zostali poproszeni o wskazanie przewidywanego poziomu zatrudnienia w ich firmach w ciągu najbliższego roku. Analiza zgromadzonego materiału badawczego wykazała, iż w większości przypadków przedsiębiorcy nie planują znacznych zmian w strukturze zatrudnienia. 93,7% respondentów zadeklarowało, iż poziom zatrudnienia w ich firmach w najbliższym czasie nie ulegnie zmianie.

Wzrost zatrudnienia zadeklarowało jedynie 1% badanych, co z racji wysokiego poziomu bezrobocia w województwie jest stanem negatywnym. Pozytywnym natomiast jest fakt, iż odsetek przedsiębiorców planujących redukcję etatów jest niski i wynosi zaledwie 1,6% (tabela 1).

TABELA 1. CZY POZIOM ZATRUDNIENIA W PAŃSTWA FIRMIE BĘDZIE:

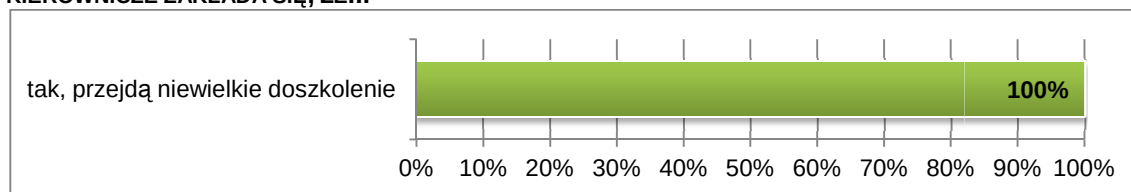
		do 9 osób	od 10 do 50 osób	od 51 do 250 osób	od 251 do 999 osób	Ogółem
Wyższy niż obecnie	n	1	0	0	1	2
	%	1,1%	0%	0%	100%	1%
Na tym samym poziomie	n	83	70	26	0	179
	%	92,2%	94,6%	100%	0%	93,7%
Niższy niż obecnie	n	1	2	0	0	3
	%	1,1%	2,7%	0%	0%	1,6%
Nie wiem/trudno powiedzieć	n	5	2	0	0	7
	%	5,6%	2,7%	0%	0%	3,7%
Ogółem	n	90	74	26	1	191
	%	100%	100%	100%	100%	100%

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Przedsiębiorcy, którzy zadeklarowali, iż poziom zatrudnienia w ich firmach w ciągu najbliższego roku będzie wyższy niż obecnie, zostali poproszeni o wskazanie, jak duża zmiana zatrudnienia nastąpi w ich firmach. Analiza pozyskanego materiału badawczego wykazała, iż zgodnie z odpowiedziami respondentów, w badanych firmach łącznie planuje się przyjąć około 15 pracowników.

Pracodawcy, którzy zamierzają zatrudnić pracowników na wolne stanowiska oczekują, iż osoby te, przejdą jedynie niewielkie doszkolenie (100%) (rysunek 10).

RYСУNEK 10. CZY WOBEC NOWO PRZYJMOWANYCH OSÓB DO PRACY NA STANOWISKA INNE NIŻ KIEROWNICZE ZAKŁADA SIĘ, ŻE...

* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy zadeklarowali, iż zatrudnienie w firmach, które reprezentują, w ciągu najbliższego roku wzrośnie

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Przedsiębiorcy zostali poproszeni również o wymienienie stanowisk/zawodów, na które poszukiwać będą pracowników w ciągu najbliższego roku. Z racji tego, iż w badaniu udział wzięły firmy reprezentujące różne branże w regionie, nie można było przeprowadzić stricte statystycznej analizy podawanych przez respondentów zawodów. Tabela 2 przedstawia wszystkie wskazywane przez przedsiębiorców zawody/stanowiska, w których poszukiwać będą w przyszłości pracowników.

TABELA 2. PROSZĘ WYMIENIĆ STANOWISKO, NA KTÓRE SZUKAĆ BĘDĄ PAŃSTWO PRACOWNIKÓW W CIĄGU 12 MIESIĘCY.

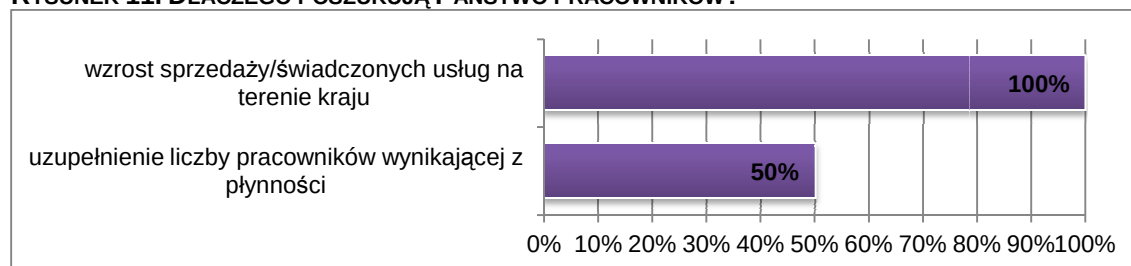
Kod zawodu	Nazwa zawodu	n
3122	Mistrzowie produkcji w przemyśle przetwórczym	1
7112	Murarze i pokrewni	1
7122	Posadzkarze, parkieciarze i glazurnicy	1
7123	Tynkarze i pokrewni	1
7132	Lakiernicy	1
7233	Mechanicy maszyn i urządzeń rolniczych i przemysłowych	1

* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy zadeklarowali, iż zatrudnienie w firmach, które reprezentują, w ciągu najbliższego roku wzrośnie; do analizy wykorzystana została „Klasyfikacja Zawodów i Specjalności na potrzeby rynku pracy” (MPiPS, Warszawa 2010 r.)

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Głównym powodem, dla którego badani przedsiębiorcy planują zwiększyć zatrudnienie jest wzrost sprzedaży/świadczonej usług na terenie kraju oraz konieczność uzupełnienia liczby pracowników spowodowany m.in. zwolnieniami, bądź zmianami pracodawcy (odpowiednio po 100% oraz 50% wskazań) (rysunek 11).

RYSUNEK 11. DLACZEGO POSZUKUJĄ PAŃSTWO PRACOWNIKÓW?

* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy zadeklarowali, iż zatrudnienie w firmach, które reprezentują, w ciągu najbliższego roku wzrośnie; % odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł udzielić więcej niż jedną odpowiedź

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Kolejne pytania zawarte w kwestionariuszu wywiadu dotyczyły tych przedsiębiorców, którzy w najbliższym czasie planują redukcję etatów.

Analiza zebranych danych wykazała, iż planowane zwolnienia dotyczyć będą w badanych firmach około 20 osób.

Z niniejszego badania wynika, iż bilans stanu zatrudnienia w badanych firmach jest ujemny – ponieważ planowanych jest o 5 więcej zwolnień niż przyjęć pracowników.

Przedsiębiorcy, również zostali poproszeni o wskazanie, w jakich zawodach, bądź na jakich stanowiskach planują zwolnienia. Odpowiedzi respondentów przedstawia tabela 3.

TABELA 3. PROSZĘ WYMIENIĆ STANOWISKA, NA KTÓRYCH NASTĄPI ZMNIEJSZENIE LICZBY PRACOWNIKÓW W CIĄGU 12 MIESIĘCY?

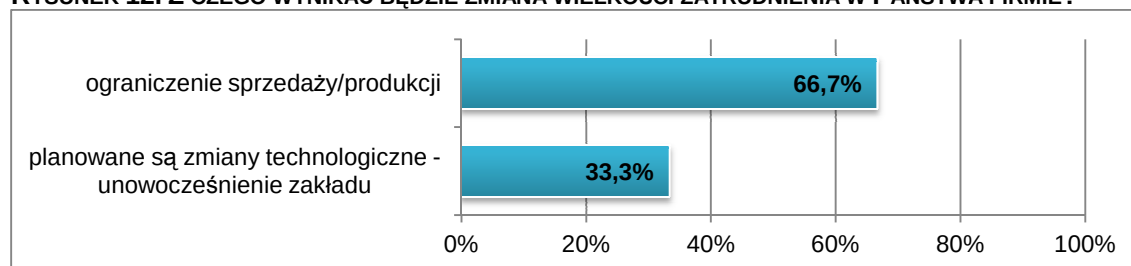
Kod zawodu	Nazwa zawodu	n
5120	Kucharze	2
5131	Kelnerzy	2
9112	Pomoce i sprzątaczk biurowe, hotelowe i pokrewne	2
8332	Kierowcy samochodów ciężarowych	1

* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy zadeklarowali, iż zatrudnienie w firmach, które reprezentują, w ciągu najbliższego roku zmniejszy się; do analizy wykorzystana została „Klasyfikacja Zawodów i Specjalności na potrzeby rynku pracy” (MPiPS, Warszawa 2010 r.)

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Z badania wynika, iż planowane zmniejszenie zatrudnienia w badanych firmach spowodowane jest w głównej mierze tym, iż badane przedsiębiorstwa planują ograniczyć sprzedaż, bądź produkcję. W ten sposób odpowiedziało 66,7% podmiotów gospodarczych (rysunek 12).

RYSUNEK 12. Z CZEGO WYNIKAĆ BĘDZIE ZMIANA WIELKOŚCI ZATRUDNIENIA W PAŃSTWA FIRMIE?

* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy zadeklarowali, iż zatrudnienie w firmach, które reprezentują, w ciągu najbliższego roku wzrośnie; % odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł udzielić więcej niż jedną odpowiedź

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

3. Zawody kluczowe w badanych firmach oraz oczekiwania pracodawców odnośnie pracowników zatrudnionych w tych zawodach

Kolejna kwestia poruszona podczas wywiadów kwestionariuszowych dotyczyła zawodów kluczowych w badanych firmach oraz oczekiwań pracodawców odnośnie osób zatrudnionych w tych zawodach. Ta część badania posłużyła do znalezienia odpowiedzi na pytania:

- ◆ Jakim zdaniem pracodawców są najważniejsze kwalifikacje i kompetencje z punktu widzenia pracy zawodowej?
- ◆ Jakich kwalifikacji i kompetencji zawodowych poszukują pracodawcy w ofertach pracy?

W pierwszej kolejności przedsiębiorcy zostali poproszeni o wskazanie, jakie zawody, bądź stanowiska są kluczowe w ich firmach.

Zdecydowanie najczęściej wskazywanym przez pracodawców zawodem kluczowym był sprzedawca sklepowy (ekspedient). Następnie najczęściej wskazywanymi zawodami były: kasjerzy i sprzedawcy biletów, fryzjerzy, pomoce i sprzątaczk biurowe, hotelowe i pokrewne, magazynierzy i pokrewni, masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni tabela 4.

TABELA 4. PROSZĘ WYMIENIĆ ZAWODY KLUCZOWE DLA PAŃSTWA FIRMY, W KTÓRYCH JEST LUB BĘDZIE ZATRUDNIONYCH NAJWIĘCEJ PRACOWNIKÓW?

Kod zawodu	Nazwa zawodu	n
5223	Sprzedawcy sklepowi (ekspedient)	36
5230	Kasjerzy i sprzedawcy biletów	23
5141	Fryzjerzy	21
9112	Pomoce i sprzątaczk biurowe, hotelowe i pokrewne	18
4321	Magazynierzy i pokrewni	17
7511	Masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni	17
5120	Kucharze	16
5142	Kosmetyczki i pokrewni	15
5131	Kelnerzy	14

7112	Murarze i pokrewni	13
6210	Robotnicy leśni i pokrewni	12
8341	Operatorzy wolnobieżnych maszyn rolniczych i leśnych	10
9313	Robotnicy pomocniczy w budownictwie ogólnym	10
3313	Księgowi	9
7116	Robotnicy budowy dróg i pokrewni	9
9629	Pracownicy przy pracach prostych gdzie indziej niesklasyfikowani	9
7115	Cieśle i stolarze budowlani	8
7126	Hydraulicy i monterzy instalacji sanitarnych	8
8322	Kierowcy samochodów osobowych i dostawczych	8
7121	Dekarze	7
7123	Tynkarze i pokrewni	7
9312	Robotnicy pomocniczy w budownictwie drogowym, wodnym i pokrewni	7
7231	Mechanicy pojazdów samochodowych	6
8160	Operatorzy maszyn i urządzeń do produkcji wyrobów spożywczych i pokrewni	6
3322	Przedstawiciele handlowi	5
7111	Monterzy konstrukcji budowlanych i konserwatorzy budynków	5
7122	Posadzkarze, parkieciarze i glazurnicy	5
7523	Ustawiacze i operatorzy maszyn do obróbki i produkcji wyrobów z drewna	5
8121	Operatorzy maszyn i urządzeń do produkcji i przetwórstwa metali	5
8331	Kierowcy autobusów i motorniczowie tramwajów	5
8332	Kierowcy samochodów ciężarowych	5
9215	Robotnicy pomocniczy w leśnictwie	5
7522	Stolarze meblowi i pokrewni	4
1324	Kierownicy do spraw logistyki i pokrewni	3
1420	Kierownicy w handlu detalicznym i hurtowym	3
4224	Recepcjoniści hotelowi	3
7119	Robotnicy robót stanu surowego i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani	3
7132	Lakiernicy	3
7411	Elektrycy budowlani i pokrewni	3
8111	Górnicy podziemnej i odkrywkowej eksploatacji złóż i pokrewni	3
8342	Operatorzy sprzętu do robót ziemnych	3
9213	Robotnicy pomocniczy przy uprawie roślin i hodowli zwierząt	3
9216	Robotnicy pomocniczy w rybołówstwie i uprawach wodnych	3
2142	Inżynierowie budownictwa	2
3115	Technicy mechanicy	2
3423	Instruktorzy fitness i rekreacji ruchowej	2
5413	Pracownicy ochrony osób i mienia	2
6223	Rybacy morscy	2
7131	Malarze i pokrewni	2
7213	Blacharze	2
7521	Robotnicy przygotowujący drewno i pokrewni	2
8114	Operatorzy maszyn i urządzeń do produkcji wyrobów cementowych, kamiennych i pokrewni	2
8182	Maszyniści silników, kotłów parowych i pokrewni	2

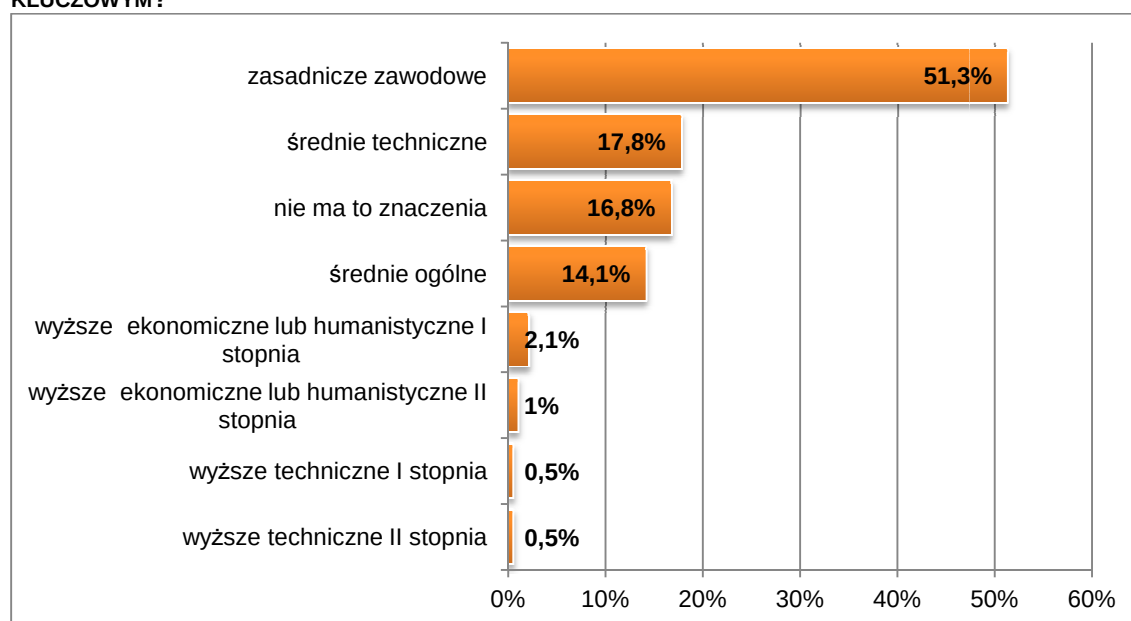
9329	Robotnicy przy pracach prostych w przemyśle gdzie indziej niesklasyfikowani	2
1219	Kierownicy do spraw obsługi biznesu i zarządzania gdzie indziej niesklasyfikowani	1
1221	Kierownicy do spraw marketingu i sprzedaży	1
1323	Kierownicy do spraw budownictwa	1
2166	Projektanci grafiki i multimediiów	1
2283	Fizjoterapeuci	1
2330	Nauczyciele gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych (z wyjątkiem nauczycieli kształcenia zawodowego)	1
2413	Analitycy finansowi	1
3312	Pracownicy do spraw kredytów, pożyczek i pokrewni	1
3512	Technicy wsparcia informatycznego i technicznego	1
4214	Windykatorzy i pokrewni	1
4412	Listonosze i pokrewni	1
5113	Przewodnicy turystyczni i piloci wycieczek	1
5245	Pracownicy stacji obsługi pojazdów	1
5249	Pracownicy sprzedaży i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani	1
5419	Pracownicy usług ochrony gdzie indziej niesklasyfikowani	1
6340	Rybaczy i zbieracze pracujący na własne potrzeby	1
7114	Betoniarze, betoniarze zbrojarze i pokrewni	1
7124	Monterzy izolacji	1
7212	Spawacze i pokrewni	1
7323	Introligatorzy i pokrewni	1
7421	Monterzy i serwisanci urządzeń elektronicznych	1
7531	Krawcy, kuśnierze, kapelusznicy i pokrewni	1
7534	Tapicerzy i pokrewni	1
8172	Operatorzy maszyn i urządzeń do obróbki drewna	1
8181	Operatorzy urządzeń do produkcji wyrobów szklanych i ceramicznych	1
8189	Operatorzy innych maszyn i urządzeń gdzie indziej niesklasyfikowani	1
8343	Operatorzy sprzętu do robót ziemnych i urządzeń pokrewnych	1
8350	Marynarze i pokrewni	1
9122	Czyściciele pojazdów	1
9211	Robotnicy pomocniczy przy pracach polowych	1
9214	Robotnicy pomocniczy w ogrodnictwie i sadownictwie	1
9321	Pakowacze	1
9334	Układacze towarów na półkach	1
9613	Zamiatacze i pokrewni	1

* do analizy wykorzystana została „Klasyfikacja Zawodów i Specjalności na potrzeby rynku pracy” (MPiPS, Warszawa 2010 r.)

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Według 51,3% respondentów osoby zatrudnione w zawodach kluczowych dla ich firmy powinny posiadać wykształcenie zasadnicze zawodowe. W dalszej kolejności respondenci wskazali wykształcenie średnie techniczne (17,8%) oraz średnie ogólne (14,1%). Dla 16,8% respondentów poziom wykształcenia nie ma znaczenia (rysunek 13).

RYSUNEK 13. JAKIE WYKSZTAŁCENIE POWINNA MIEĆ OSOBA ZATRUDNIONA W ZAWODZIE KLUCZOWYM?

* % odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł udzielić więcej niż jedną odpowiedź

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Biorąc pod uwagę branże badanych przedsiębiorstw wg Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 można zauważyć, że wykształcenie zasadnicze zawodowe wymagane jest z firmach, które prowadzą działalność gospodarczą w ramach takich sekcji jak rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybołówstwo (sekcja A), górnictwo i wydobywanie (sekcja B), przetwórstwo przemysłowe (sekcja C), budownictwo (sekcja F), a także pozostała działalność usługowa (sekcja S) czy transport i gospodarka magazynowa (sekcja H).

Wykształcenie średnie techniczne wskazał największy odsetek przedsiębiorców reprezentujących firmy z takich branż jak: przetwórstwo przemysłowe (sekcja C), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (sekcja D), dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (sekcja E) oraz działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (sekcja I).

Sławieńscy pracodawcy prowadzący działalność gospodarczą w ramach takich branż jak: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (sekcja G) oraz administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (sekcja O) w większości deklarowali, iż w głównej mierze od swych pracowników wymagają wykształcenia średniego ogólnego.

Wykształcenie wyższe ekonomiczne lub humanistyczne (pierwszego, bądź drugiego stopnia) wymagane jest przez większą część pracodawców, którzy prowadzą swe firmy w ramach sekcji działalność finansowa i ubezpieczeniowa (sekcja K), administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe

zabezpieczenia społeczne (sekcja O), edukacja (sekcja P) czy działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (sekcja R). Natomiast wykształcenie wyższe techniczne (pierwszego, bądź drugiego stopnia) wymagane jest przez znaczną część przedsiębiorców, którzy prowadzą działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (sekcja N) (*tabela 5*).

TABELA 5. WYMAGANE WYKSZTAŁCENIE PRACOWNIKÓW POD WZGLĘDEM SEKCJI PKD

	Wyższe techniczne II stopnia		Wyższe techniczne I stopnia		Wyższe ekonomiczne lub humanistyczne II stopnia		Wyższe ekonomiczne lub humanistyczne I stopnia		Średnie techniczne		Średnie ogólne		Zasadnicze zawodowe		Nie ma to znaczenia		Ogółem
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
A-rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	2	11,1%	14	77,8%	2	11,1%	18
B-górnictwo i wydobywanie	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	100%	0	0%	1
C-przetwórstwo przemysłowe	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	7	31,8%	0	0%	14	63,6%	1	4,5%	22
D-wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0%	0	0%	0	0%	1	12,5%	3	37,5%	0	0%	1	12,5%	3	37,5%	8
E-dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	4	66,7%	0	0%	2	33,3%	0	0%	6
F-budownictwo	0	0%	1	2,3%	0	0%	0	0%	5	11,6%	0	0%	31	72,1%	6	14%	43
G-handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	6	19,4%	17	54,8%	3	9,7%	5	16,1%	31
H-transport i gospodarka magazynowa	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	3	60%	2	40%	5
I-działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	7	33,3%	7	33,3%	2	9,5%	5	23,8%	21
K-działalność finansowa i ubezpieczeniowa	0	0%	0	0%	0	0%	1	50%	0	0%	0	0%	0	0%	1	50%	2

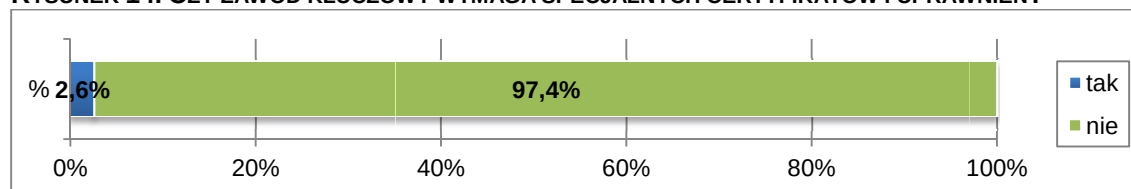
N-działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1	25%	0	0%	0	0%	1	25%	0	0%	0	0%	1	25%	1	25%	4
O-administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0	0%	0	0%	1	50%	0	0%	0	0%	1	50%	0	0%	0	0%	2
P-edukacja	0	0%	0	0%	1	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1
R-działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0	0%	0	0%	0	0%	1	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1
S-pozostała działalność usługowa	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	2	5,9%	0	0%	26	76,5%	6	17,6%	34

* liczba odpowiedzi respondentów nie sumuje się do 191, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Większość respondentów (97,4%) zapytanych, czy osoby aspirujące na stanowiska kluczowe w ich firmach powinny posiadać specjalne certyfikaty i uprawnienia zadeklarowała, że nie wymaga tego typu zaświadczeń (rysunek 14).

RYСУNEK 14. CZY ZAWÓD KLUCZOWY WYMAGA SPECJALNYCH CERTYFIKATÓW I UPRAWNIEŃ?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Dodatkowe certyfikaty i uprawnienia w głównej mierze wymagane są od pracowników zatrudnionych w branżach: dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, transport i gospodarka magazynowa czy też pozostała działalność usługowa (tabela 6).

TABELA 6. BRANŻA PRZEDSIĘBIORSTWA A WYMAGANIE SPECJALNYCH CERTYFIKATÓW I UPRAWNIEŃ

	Nie		Tak		Ogółem
	n	%	n	%	
E-dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	4	66,7%	2	33,3%	6
H-transport i gospodarka magazynowa	4	80%	1	20%	5
S-pozostała działalność usługowa	32	94,1%	2	5,9%	34
A-rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	18	100%	0	0%	18
B-górnictwo i wydobywanie	1	100%	0	0%	1
C-przetwórstwo przemysłowe	20	100%	0	0%	20
D-wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	7	100%	0	0%	7
F-budownictwo	41	100%	0	0%	41
G-handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	31	100%	0	0%	31
I-działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	20	100%	0	0%	20
K-działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2	100%	0	0%	2
N-działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	3	100%	0	0%	3
O-administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	1	100%	0	0%	1
P-edukacja	1	100%	0	0%	1
R-działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1	100%	0	0%	1

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Spośród badanych, którzy wskazali, iż wymagają certyfikatów, większość oczekuje, iż będą to: prawo jazdy wymaganej kategorii (60%), uprawnienia w wymaganym na dane stanowisko zakresie (60%) oraz zaświadczenie lekarskie (20%) (tabela 7).

TABELA 7. JAKICH CERTYFIKATÓW I UPRAWNIEŃ WYMAGA SIĘ W OD OSÓB W KLUCZOWYM ZAWODZIE?

	n	%
Prawo jazdy wymaganej kategorii	3	60%
Uprawnienia w wymaganym zakresie	3	60%
Zaświadczenie lekarskie	1	20%

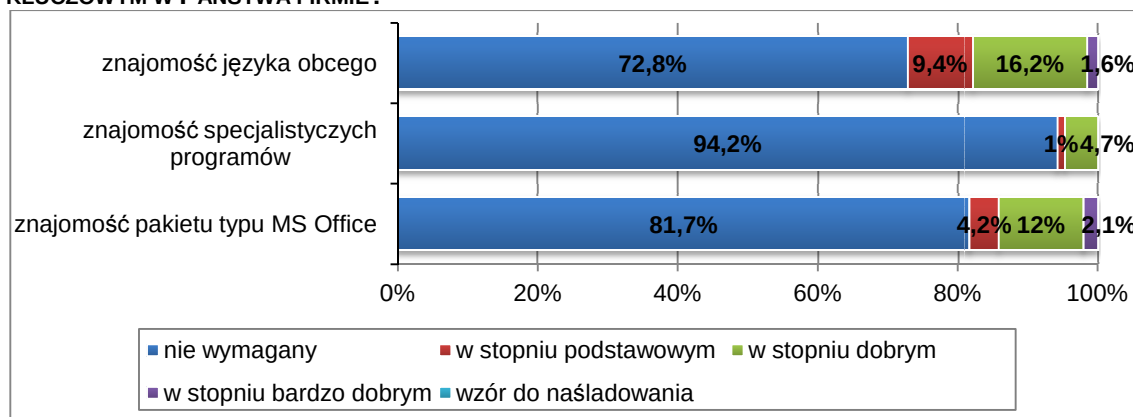
* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy zadeklarowali, iż kluczowy zawód w firmie, którą reprezentują wymaga specjalnych certyfikatów i uprawnień; % odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł udzielić więcej niż jedną odpowiedź

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Analiza zgromadzonego materiału badawczego wykazała, iż przedstawiciele badanych przedsiębiorstw w większości nie wymagają znajomości pakietu typu MS Office, specjalistycznych programów, czy znajomości języka obcego.

Zgodnie z odpowiedziami ankietowanych 16,2% oczekuje od swych pracowników znajomości języka obcego w stopniu dobrym. Znajomości pakietu MS Office w stopniu dobrym oczekuje 12% respondentów, zaś 4,7% wymaga dobrej znajomości specjalistycznych programów (rysunek 15).

RYСУNEK 15. JAKI POZIOM WIEDZY WYMAGANY JEST W STOSUNKU DO PRACOWNIKA W ZAWODZIE KLUCZOWYM W PAŃSTWA FIRMIE?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Analizując rozkład odpowiedzi dotyczących wymagania znajomości pakietu typu MS Office, można zauważyć, iż jego znajomość najczęściej wymagana jest wśród pracodawców z sekcji G-handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, K-działalność finansowa i ubezpieczeniowa, N-działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, O-administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne oraz P-edukacja.

Większość przedsiębiorców z wyżej wymienionych sekcji wymaga znajomości pakietu MS Office w stopniu dobrym, bądź bardzo dobrym. Natomiast w stopniu podstawowym pakietu typu MS Office wymaga większość

przedsiębiorców reprezentujących takie branże jak sekcja E-dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją czy sekcja I-działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi.

W sekcjach takich jak: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (sekcja A), górnictwo i wydobywanie (sekcja B), budownictwo (sekcja F), transport i gospodarka magazynowa (sekcja F), działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (sekcja R) czy pozostała działalność usługowa (sekcja S) znajomość pakietu w większości przedsiębiorstw nie jest wymagana (*tabela 8*).

Znajomość specjalistycznych programów najczęściej wymagana jest wśród pracodawców, którzy prowadzą działalność gospodarczą w ramach następujących sekcji: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (sekcja D), budownictwo (sekcja F), działalność finansowa i ubezpieczeniowa (sekcja K) oraz administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (sekcja O).

W mniejszym stopniu znajomości specjalistycznych programów wymaga się w tych przedsiębiorstwach, które reprezentują sekcję K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa. W pozostałych branżach znajomość specjalistycznych programów jest rzadziej wymagana (*tabela 9*).

Znajomość języka obcego najczęściej wymagana jest wśród pracodawców, którzy prowadzą działalność gospodarczą w ramach następujących sekcji: H-transport i gospodarka magazynowa, I-działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, J-Informacja i komunikacja czy K-działalność finansowa i ubezpieczeniowa. W mniejszym stopniu zaś umiejętności posługiwania się językiem obcym oczekuje się od osób zatrudnionych w firmach działających w ramach sekcji I-działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, L-działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, N-działalność w zakresie usług administrowania i działalność, O-administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne czy R-działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.

W pozostałych branżach znajomość specjalistycznych programów jest rzadziej wymagana (*tabela 10*).

TABELA 8. BRANŻA PRZEDSIĘBIORSTWA, A WYMAGANIA ODNOŚNIE ZNAJOMOŚCI PAKIETU MS OFFICE

	Nie wymagany		Stopień podstawowy		Stopień dobry		Stopień bardzo dobry		Wzór do naśladowania		Ogółem
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
A-rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	17	94,4%	1	5,6%	0	0%	0	0%	0	0%	18
B-górnictwo i wydobywanie	1	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1
C-przetwórstwo przemysłowe	17	85%	0	0%	3	15%	0	0%	0	0%	20
D-wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	5	71,4%	1	14,3%	1	14,3%	0	0%	0	0%	7
E-dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	5	83,3%	1	16,7%	0	0%	0	0%	0	0%	6
F-budownictwo	38	92,7%	0	0%	3	7,3%	0	0%	0	0%	41
G-handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	18	58,1%	1	3,2%	10	32,3%	2	6,5%	0	0%	31
H-transport i gospodarka magazynowa	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	5
I-działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	16	80%	3	15%	1	5%	0	0%	0	0%	20
K-działalność finansowa i ubezpieczeniowa	0	0%	0	0%	2	100%	0	0%	0	0%	2
N-działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	2	66,7%	0	0%	1	33,3%	0	0%	0	0%	3
O-administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0	0%	0	0%	0	0%	1	100%	0	0%	1
P-edukacja	0	0%	0	0%	1	100%	0	0%	0	0%	1
R-działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1
S-pozostała działalność usługowa	31	91,2%	1	2,9%	1	2,9%	1	2,9%	0	0%	34

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

TABELA 9. BRANŻA PRZEDSIĘBIORSTWA, A WYMAGANIA ODNOŚNIE ZNAJOMOŚCI SPECJALISTYCZNYCH PROGRAMÓW

	Nie wymagany		Stopień podstawowy		Stopień dobry		Stopień bardzo dobry		Wzór do naśladowania		Ogółem
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
A-rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	18	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	18
B-górnictwo i wydobywanie	1	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1
C-przetwórstwo przemysłowe	18	90%	1	5%	1	5%	0	0%	0	0%	20
D-wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	6	85,7%	0	0%	1	14,3%	0	0%	0	0%	7
E-dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	6	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	6
F-budownictwo	37	90,2%	0	0%	4	9,8%	0	0%	0	0%	41
G-handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	30	96,8%	0	0%	1	3,2%	0	0%	0	0%	31
H-transport i gospodarka magazynowa	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	5
I-działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	20	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	20
K-działalność finansowa i ubezpieczeniowa	0	0%	1	50%	1	50%	0	0%	0	0%	2
N-działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	3	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	3
O-administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0	0%	0	0%	1	100%	0	0%	0	0%	1
P-edukacja	1	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1
R-działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1
S-pozostała działalność usługowa	34	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	34

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

TABELA 10. BRANŻA PRZEDSIĘBIORSTWA, A WYMAGANIA ODNOŚNIE ZNAJOMOŚCI JĘZYKÓW OBCYCH

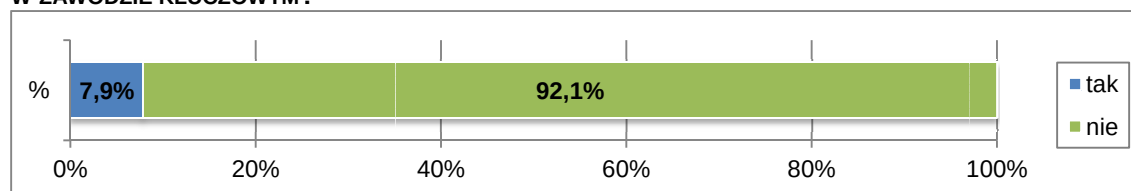
	Nie wymagany		W stopniu podstawowym		W stopniu dobrym		W stopniu bardzo dobrym		Wzór do naśladowania		Ogółem
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
A-rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	16	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	16
B-górnictwo i wydobywanie	0	0%	1	100%	0	0%	0	0%	0	0%	1
C-przetwórstwo przemysłowe	37	78,7%	2	4,3%	5	10,6%	3	6,4%	0	0%	47
D-wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	6	75%	1	12,5%	1	12,5%	0	0%	0	0%	8
E-dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	7	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	7
F-budownictwo	22	95,7%	0	0%	0	0%	1	4,3%	0%	0%	23
G-handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	64	62,1%	11	10,7%	16	15,5%	11	10,7%	1	1%	103
H-transport i gospodarka magazynowa	8	36,4%	6	27,3%	4	18,2%	3	13,6%	1	4,5%	22
I-działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	5	27,8%	5	27,8%	4	22,2%	4	22,2%	0	0%	18
J-Informacja i komunikacja	0	0%	0	0%	0	0%	1	100%	0	0%	1
K-działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3	50%	1	16,7%	1	16,7%	1	16,7%	0	0%	6
L-działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2	40%	1	20%	2	40%	0	0%	0	0%	5
M-działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1
N-działalność w zakresie usług administrowania i działalność	3	75%	0	0%	1	25%	0	0%	0	0%	4

O-administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	2	66,7%	0	0%	1	33,3%	0	0%	0	0%	3
P-edukacja	3	42,9%	1	14,3%	1	14,3%	1	14,3%	1	14,3%	7
Q-opieka zdrowotna i pomoc społeczna	4	66,7%	1	16,7%	1	16,7%	0	0%	0	0%	6
R-działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1	50%	0	0%	1	50%	0	0%	0	0%	2
S-pozostała działalność usługowa	12	63,2%	1	5,3%	2	10,5%	4	21,1%	0	0%	19
T-gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	1	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Spośród wszystkich pracodawców biorących udział w badaniu, 7,9% wskazało, iż ma dodatkowe oczekiwania w stosunku do potencjalnych pracowników (*rysunek 16*). Część respondentów od kandydatów do pracy oczekuje wiedzy zawodowej/branżowej (73,3%), uprawnień i umiejętności zawodowych (40%), bądź doświadczenia i praktyki zawodowej (6,7%). Rozkład odpowiedzi przedstawia *tabela 11*.

RYСУNEK 16. CZY POSIADAJĄ PAŃSTWO JESZCZE JAKIEŚ INNE WYMAGANIA W STOSUNKU DO OSÓB W ZAWODZIE KLUCZOWYM?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

TABELA 11. JAKIE SĄ TO WYMAGANIA?

	n	%
Wiedza zawodowa/branżowa	11	73,3%
Uprawnienia i umiejętności zawodowe	6	40%
Doświadczenie i praktyka zawodowa	1	6,7%
Prawo jazdy wymaganej kategorii	1	6,7%
Sprawność fizyczna	1	6,7%

* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy zadeklarowali, iż co do pracowników w kluczowym zawodzie, mają dodatkowe wymagania; % odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł udzielić więcej niż jedną odpowiedź

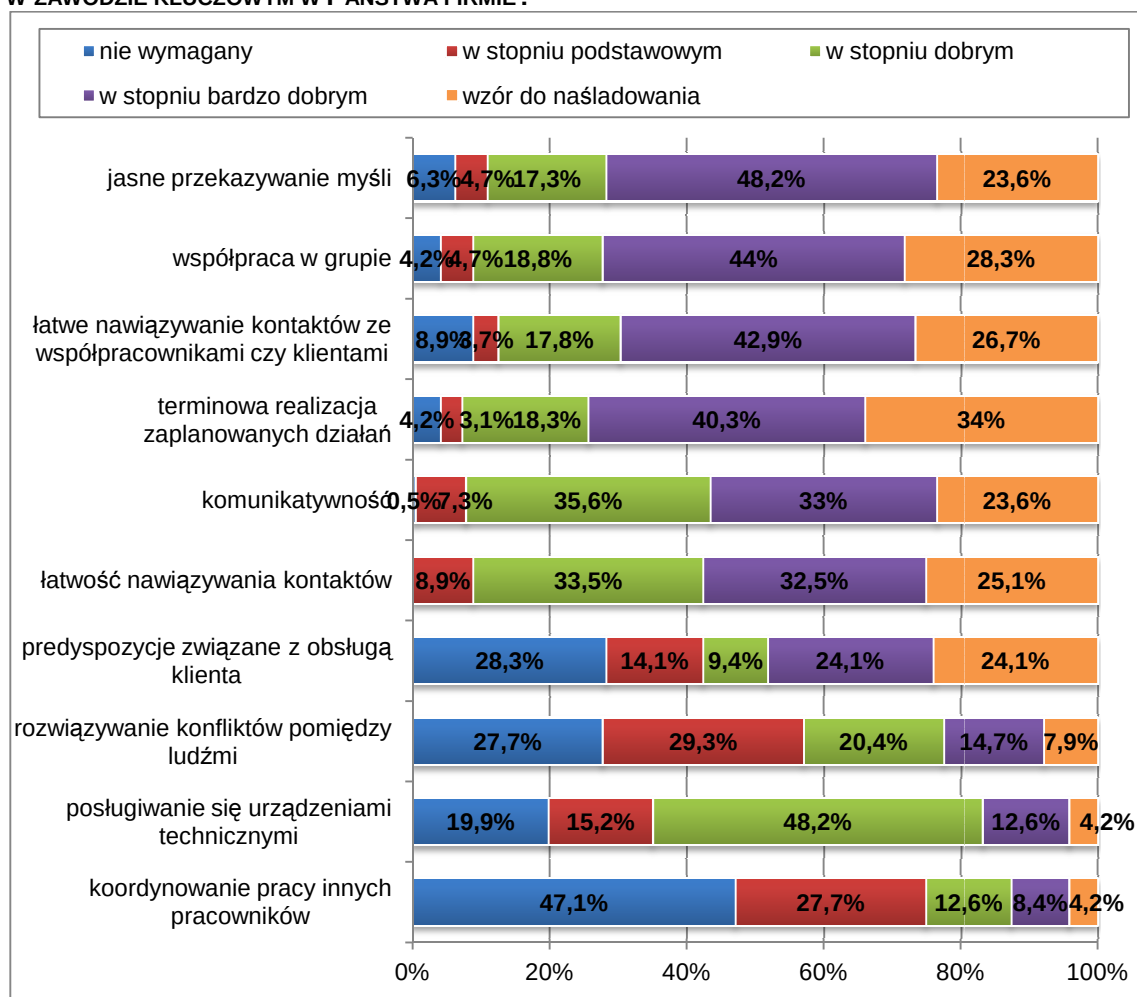
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W dalszej części kwestionariusza wywiadu przedstawiciele badanych przedsiębiorstw zostali poproszeni o wskazanie umiejętności, jakich wymagają w stosunku do pracowników zatrudnionych w zawodach kluczowym dla ich firm.

Na poniższym *rysunku 17* wskazanych zostało 10 najbardziej pożądanых umiejętności, jakich oczekują pracodawcy od pracowników. Respondenci najczęściej wskazywali następujące odpowiedzi:

- ◆ jasne przekazywanie myśli,
- ◆ współpraca w grupie,
- ◆ łatwe nawiązywanie kontaktów ze współpracownikami czy klientami,
- ◆ terminowa realizacja zaplanowanych działań,
- ◆ komunikatywność.

RYSUNEK 17. JAKI POZIOM UMIEJĘTNOŚCI WYMAGANY JEST W STOSUNKU DO PRACOWNIKA W ZAWODZIE KLUCZOWYM W PAŃSTWA FIRMIE?

* na rysunku przedstawiono 10 umiejętności, których umiejętność jest najczęściej wymagana przez respondentów

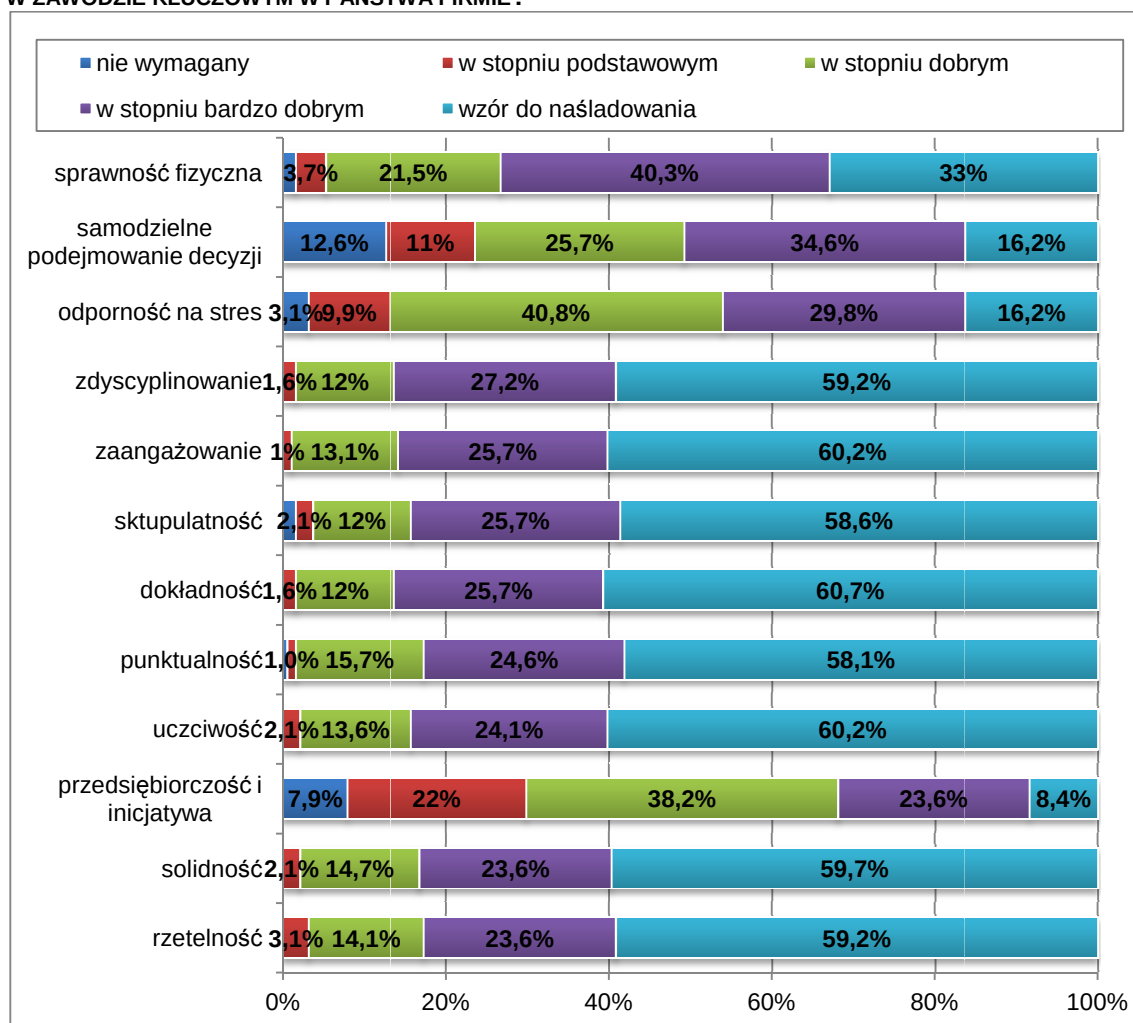
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Następnie przedsiębiorcy zostali poproszeni o wskazanie cech psychofizycznych, które powinien posiadać ich zdaniem pracownik w zawodzie kluczowym.

Rysunek 18 przedstawia najbardziej cenione przez pracodawców cechy – są to przede wszystkim:

- ◆ sprawność fizyczna,
- ◆ samodzielne podejmowanie decyzji,
- ◆ odporność na stres,
- ◆ zdyscyplinowanie,
- ◆ zaangażowanie.

RYСУNEK 18. JAKI ZAKRES CECH PSYCHOFIZYCZNYCH POWINIEN POSIADAĆ PRACOWNIK W ZAWODZIE KLUCZOWYM W PAŃSTWA FIRMIE?

* na rysunku przedstawiono 10 umiejętności, których umiejętność jest najczęściej wymagana przez respondentów

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

4. Wymagania stawiane pracownikom w zawodach kluczowych w badanych firmach

Analiza materiału badawczego wykazała, iż wśród firm w powiecie sławieńskim za kluczowe można uznać zwłaszcza następujące kategorie zawodowe:

- ◆ kucharze,
- ◆ kelnerzy,
- ◆ fryzjerzy,
- ◆ sprzedawcy sklepowi, ekspedientki
- ◆ kasjerzy, sprzedawcy biletów,
- ◆ robotnicy leśni i pokrewni,
- ◆ murarze i pokrewni,
- ◆ robotnicy budowy dróg i pokrewni
- ◆ dekarze
- ◆ hydraulicy i monterzy instalacji sanitarnych
- ◆ masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni
- ◆ kierowcy autobusów i motorniczowie tramwajów
- ◆ kierowcy samochodów ciężarowych
- ◆ operatorzy wolnobieżnych maszyn rolniczych i leśnych (*tabele 12 i 13*).

TABELA 12. ZAWODY KLUCZOWE A BRANŻA PRZEDSIĘBIORSTWA

	Kucharze		Kelnerzy		Fryzjerzy		Sprzedawcy sklepowi (ekspedienty)		Kasjerzy i sprzedawcy biletów		Robotnicy leśni i pokrewni		Murarze i pokrewni	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
A-rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	5	100%	0	0%
C-przetwórstwo przemysłowe	0	0%	0	0%	0	0%	2	11%	0	0%	0	0%	0	0%
F-budownictwo	0	0%	0	0%	0	0%	1	5%	0	0%	0	0%	7	100%
G-handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	0	0%	0	0%	0	0%	14	74%	10	90,9%	0	0%	0	0%
I-działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	12	100%	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
S-pozostała działalność usługowa	0	0%	0	0%	21	100%	2	11%	1	9,1%	0	0%	0	0%
Ogółem	12	100%	5	100%	21	100%	19	100%	11	100%	5	100%	7	100%

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

TABELA 13. ZAWODY KLUCZOWE A BRANŻA PRZEDSIĘBIORSTWA

	Robotnicy budowy dróg i pokrewni		Dekarze		Hydraulicy i monterzy instalacji sanitarnych		Masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni		Kierowcy autobusów i motorniczowie tramwajów		Kierowcy samochodów ciężarowych		Operatorzy wolnobieżnych maszyn rolniczych i leśnych	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
A-rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	6	100%
C-przetwórstwo przemysłowe	0	0%	0	0%	0	0%	12	100%	0	0%	0	0%	0	0%
D-wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0%	0	0%	2	33%	0	0%	0	0%	1	20%	0	0%
E-dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	0%	0	0%	3	50%	0	0%	1	20%	1	20%	0	0%
F-budownictwo	6	86%	4	100%	1	17%	0	0%	0	0%	1	20%	0	0%
H-transport i gospodarka magazynowa	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	2	40%	2	40%	0	0%
S-pozostała działalność usługowa	1	14%	0	0%	0	0%	0	0%	2	40%	0	0%	0	0%
Ogółem	7	100%	4	100%	6	100%	12	100%	5	100%	5	100%	6	100%

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Analiza materiału badawczego wykazała, iż badani przedstawiciele firm, najczęściej deklarowali, że:

- ◆ poziom wykształcenia osób zatrudnionych w kluczowych zawodach w powiecie ma znaczenie,
- ◆ pracodawcy w większości nie wymagają od pracowników zatrudnionych w kluczowych zawodach wykształcenia wyższego (zarówno technicznego, jak i ekonomicznego, bądź humanistycznego),
- ◆ osoby zatrudnione na stanowisku sprzedawca sklepowy (ekspedient) w większości badanych przedsiębiorstw powinny cechować się wykształceniem średnim technicznym, bądź średnim ogólnym, choć również część badanych zadeklarowała, iż osoby na tym stanowisku mogą mieć wykształcenie zasadnicze zawodowe,
- ◆ hydraulicy i monterzy instalacji sanitarnych powinni w głównej mierze posiadać wykształcenie średnie techniczne, natomiast fryzjerzy, robotnicy budowy dróg i pokrewni, robotnicy leśni i pokrewni oraz dekarze masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni, murarze i pokrewni, operatorzy wolnobieżnych maszyn rolniczych i leśnych czy kierowcy samochodów ciężarowych wykształcenie zasadnicze zawodowe (*tabela 14*).

TABELA 14. WYMAGANE WYKSZTAŁCENIE PRACOWNIKÓW DLA NAJCZĘŚCIEJ WYSTĘPUJĄCYCH ZAWODÓW KLUCZOWYCH

	Wyższe techniczne II stopnia		Wyższe techniczne I stopnia		Wyższe ekonomiczne lub humanistyczne II stopnia		Wyższe ekonomiczne lub humanistyczne I stopnia		Średnie techniczne		Średnie ogólne		Zasadnicze zawodowe		Nie ma to znaczenia		Ogółem
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Fryzjerzy	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	4,8%	0	0%	20	95,2%	0	0%	21
Sprzedawcy sklepowi (ekspedienci)	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	7	36,8%	7	36,8%	3	15,8%	2	10,5%	19
Kucharze	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	6	46,2%	3	23,1%	2	15,4%	2	15,4%	13
Masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	11	91,7%	1	8,3%	12
Kasjerzy i sprzedawcy biletów	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	8	72,7%	1	9,1%	2	18,2%	11
Murarze i pokrewni	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	5	62,5%	3	37,5%	8
Robotnicy budowy dróg i pokrewni	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	7	100%	0	0%	7
Hydraulicy i monterzy instalacji sanitarnych	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	5	83,3%	0	0%	1	16,7%	0	0%	6
Operatorzy wolnobieżnych maszyn rolniczych i leśnych	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	16,7%	4	66,7%	1	16,7%	6
Kelnerzy	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	20%	2	40%	0	0%	2	40%	5
Robotnicy leśni i pokrewni	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	5	100%	0	0%	5

Kierowcy autobusów i motorniczowie tramwajów	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	3	60%	2	40%	5
Kierowcy samochodów ciężarowych	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	3	60%	2	40%	5
Dekarze	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	4	100%	0	0%	4

** w tabeli przedstawione zostały tylko te zawody, które wskazało co najmniej 2% respondentów*

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Większość przedsiębiorców zadeklarowało, iż nie mają wymagań odnośnie dodatkowych certyfikatów i uprawnień od osób zatrudnionych w zawodach kluczowych. Jedynie w zawodzie kierowcy autobusów i motorniczowie tramwajów oraz hydraulicy i monterzy instalacji sanitarnych najczęściej wymaga się dodatkowych certyfikatów i uprawnień (tabela 15).

TABELA 15. WYMAGANIA ODNOŚNIE DODATKOWYCH CERTYFIKATÓW I UPRAWNIEŃ W ZAWODY KLUCZOWE W BADANYCH FIRMACH

	Nie		Tak		Ogółem
	n	%	n	%	
Kierowcy autobusów i motorniczowie tramwajów	2	40%	3	60%	5
Hydraulicy i monterzy instalacji sanitarnych	4	66,7%	2	33,3%	6
Fryzjerzy	21	100%	0	0%	21
Sprzedawcy sklepowi (ekspedienty)	19	100%	0	0%	19
Kucharze	12	100%	0	0%	12
Masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni	12	100%	0	0%	12
Kasjerzy i sprzedawcy biletów	11	100%	0	0%	11
Murarze i pokrewni	7	100%	0	0%	7
Robotnicy budowy dróg i pokrewni	7	100%	0	0%	7
Operatorzy wolnobieżnych maszyn rolniczych i leśnych	6	100%	0	0%	6
Kelnerzy	5	100%	0	0%	5
Robotnicy leśni i pokrewni	5	100%	0	0%	5
Kierowcy samochodów ciężarowych	5	100%	0	0%	5
Dekarze	4	100%	0	0%	4

* w tabeli przedstawione zostały tylko te zawody, które wskazało co najmniej 2% respondentów
 źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Znajomość pakietu typu MS Office w stosunku do pracowników w zawodach kluczowych najczęściej nie jest wymagana. Znajomość tego typu oprogramowania wymagana jest przeważnie w przypadku zawodu sprzedawcy sklepowi (ekspedienty) (tabela 16). Podobnie sytuacja przedstawia się w odniesieniu do znajomości specjalistycznych programów – również wymaga się ich w stopniu dobrym głównie od sprzedawców sklepowych (ekspedientów). (tabela 17). Znajomość języka obcego również przez większość przedsiębiorców nie jest wymagana. Jedynie z zawodzie kucharz ponad 50% wszystkich badanych pracodawców oczekuje, że osoby na tym stanowisku powinny znać język obcy w stopniu przynajmniej dobrym.

Wymagany stopień znajomości języków obcych w pozostałych zawodach kluczowych w badanych przedsiębiorstwach z powiatu sławieńskiego uzależniony jest od specyfiki zawodu. Spośród tych przedsiębiorstw, w których wymaga się znajomości języka obcego, najczęściej wskazywano, iż osoby zatrudnione w zawodach:

- ◆ sprzedawca sklepowy (ekspedient) powinien umieć posługiwać się językiem obcym w stopniu dobrym, bądź podstawowym,
- ◆ kelner powinien znać język obcy w stopniu podstawowym, bądź dobrym,
- ◆ kasjer i sprzedawca biletów powinien znać język obcy w stopniu dobrym,
- ◆ fryzjer i kierowca autobusów i motorniczy tramwajów powinien znać język obcy w stopniu podstawowym,
- ◆ masarz, robotnik w przetwórstwie ryb i pokrewny, murarz i pokrewny, robotnik budowy dróg i pokrewny, hydraulik i monter instalacji sanitarnych, operator wolnobieżnych maszyn rolniczych i leśnych, robotnik leśny i pokrewny, kierowca samochodów ciężarowych oraz dekarz nie musi znać języka obcego (*tabela 18*).

TABELA 16. WYMAGANIA ODNOŚNIE ZNAJOMOŚCI PAKIETU MS OFFICE W STOSUNKU DO PRACOWNIKÓW W ZAWODACH KLUCZOWYCH

	Nie wymagany		Stopień podstawowy		Stopień dobry		Stopień bardzo dobry		Wzór do naśladowania		Ogółem
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Fryzjerzy	21	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	21
Sprzedawcy sklepowi (ekspedienty)	8	42,1%	0	0%	8	42,1%	3	15,8%	0	0%	19
Kucharze	10	83,3%	2	16,7%	0	0%	0	0%	0	0%	12
Masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni	12	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	12
Kasjerzy i sprzedawcy biletów	9	81,8%	1	9,1%	1	9,1%	0	0%	0	0%	11
Murarze i pokrewni	7	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	7
Robotnicy budowy dróg i pokrewni	7	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	7
Hydraulicy i monterzy instalacji sanitarnych	4	66,7%	2	33,3%	0	0%	0	0%	0	0%	6
Operatorzy wolnobieżnych maszyn rolniczych i leśnych	6	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	6
Kelnerzy	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	5
Robotnicy leśni i pokrewni	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	5
Kierowcy autobusów i motorniczowie tramwajów	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	5
Kierowcy samochodów ciężarowych	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	5
Dekarze	4	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	4

* w tabeli przedstawione zostały tylko te zawody, które wskazało co najmniej 2% respondentów

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

TABELA 17. WYMAGANIA ODNOŚNIE ZNAJOMOŚCI SPECJALISTYCZNYCH PROGRAMÓW W STOSUNKU DO PRACOWNIKÓW W ZAWODACH KLUCZOWYCH

	Nie wymagany		Stopień podstawowy		Stopień dobry		Stopień bardzo dobry		Wzór do naśladowania		Ogółem
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Fryzjerzy	21	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	21
Sprzedawcy sklepowi (ekspedienci)	15	78,9%	1	5,3%	3	15,8%	0	0%	0	0%	19
Kucharze	12	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	12
Masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni	12	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	12
Kasjerzy i sprzedawcy biletów	11	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	11
Murarze i pokrewni	7	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	7
Robotnicy budowy dróg i pokrewni	7	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	7
Hydraulicy i monterzy instalacji sanitarnych	6	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	6
Operatorzy wolnobieżnych maszyn rolniczych i leśnych	6	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	6
Kelnerzy	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	5
Robotnicy leśni i pokrewni	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	5
Kierowcy autobusów i motorniczowie tramwajów	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	5
Kierowcy samochodów ciężarowych	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	5
Dekarze	4	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	4

* w tabeli przedstawione zostały tylko te zawody, które wskazało co najmniej 2% respondentów

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

TABELA 18. WYMAGANIA ODNOŚNIE ZNAJOMOŚCI JĘZYKÓW OBCYCH W STOSUNKU DO PRACOWNIKÓW W ZAWODACH KLUCZOWYCH

	Nie wymagany		Stopień podstawowy		Stopień dobry		Stopień bardzo dobry		Wzór do naśladowania		Ogółem
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Fryzjerzy	9	42,9%	10	47,6%	2	9,5%	0	0%	0	0%	21
Sprzedawcy sklepowi (ekspedienci)	9	47,4%	1	5,3%	8	42,1%	1	5,3%	0	0%	19

Kucharze	3	25%	0	0%	8	66,7%	1	8,3%	0	0%	12
Masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni	12	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	12
Kasjerzy i sprzedawcy biletów	10	90,9%	0	0%	1	9,1%	0	0%	0	0%	11
Murarze i pokrewni	7	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	7
Robotnicy budowy dróg i pokrewni	7	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	7
Hydraulicy i monterzy instalacji sanitarnych	6	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	6
Operatorzy wolnobieżnych maszyn rolniczych i leśnych	6	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	6
Kelnerzy	3	60%	1	20%	1	20%	0	0%	0	0%	5
Robotnicy leśni i pokrewni	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	5
Kierowcy autobusów i motorniczowie tramwajów	4	80%	1	20%	0	0%	0	0%	0	0%	5
Kierowcy samochodów ciężarowych	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	5
Dekarze	4	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	4

* w tabeli przedstawione zostały tylko te zawody, które wskazało co najmniej 2% respondentów

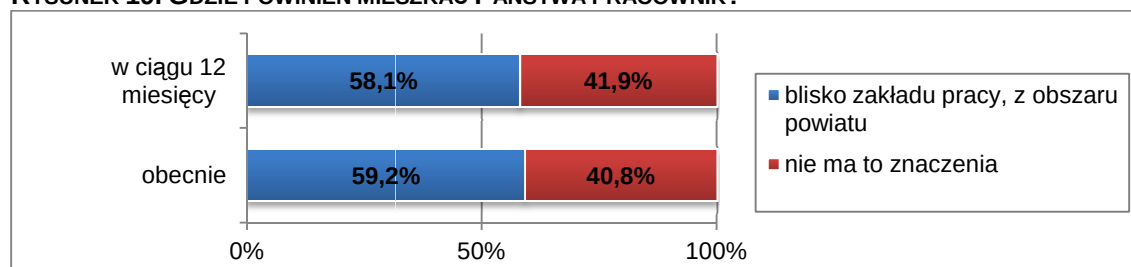
źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

5. Profil demograficzny pracownika

Kolejne zawarte w kwestionariuszu wywiadu pytanie dotyczyło cech demograficznych pracowników.

Zdaniem 40,8% respondentów miejsce zamieszkania pracowników nie ma znaczenia, zarówno obecnie, jak i w ciągu najbliższych 12 miesięcy. Ponad połowa badanych wołałaby jednak, aby miejsce zamieszkania pracowników znajdowało się blisko zakładu pracy, na terenie powiatu (rysunek 19).

RYSUNEK 19. GDZIE POWINIEN MIESZKAĆ PAŃSTWA PRACOWNIK?

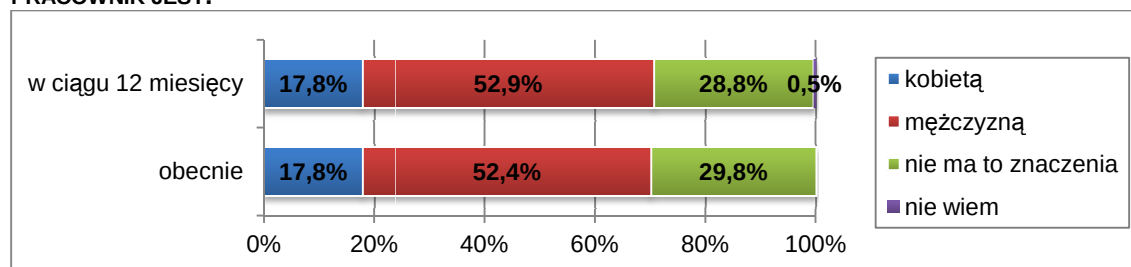

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Większość respondentów (52,4%) częściej zatrudnia mężczyzn niż kobiety (rysunek 20).

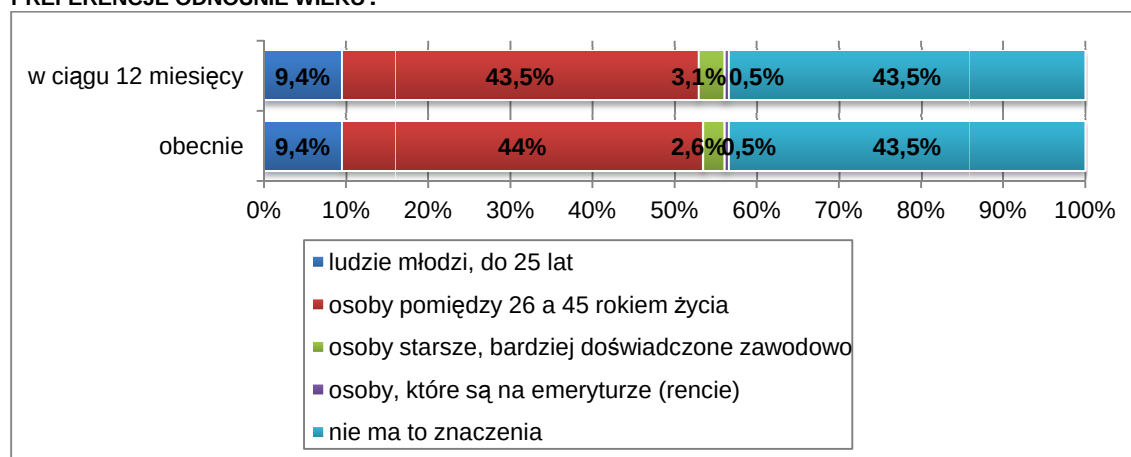
Z kolei przedsiębiorcy, dla których wiek pracownika jest istotny przy podejmowaniu decyzji o zatrudnieniu, najczęściej wskazywali, iż preferowaną kategorią wiekową są osoby pomiędzy 26, a 45 rokiem życia (44%) (rysunek 21).

RYSUNEK 20. CZY Z PUNKTU WIDZENIA KLUCZOWEGO ZAWODU PAŃSTWA FIRMY LEPIJ JEST GDY PRACOWNIK JEST:

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

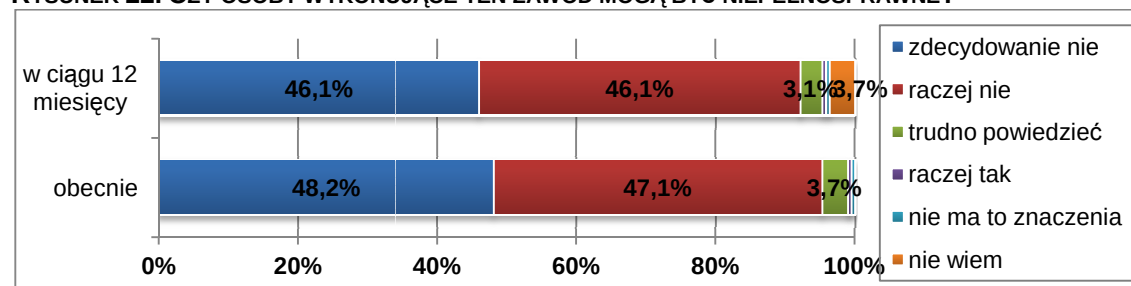
RYСУNEK 21. CZY WYSTĘPUJĄ W ODNIESIENIU DO ZAWODU KLUCZOWEGO JAKIEŚ OKREŚLONE PREFERENCJE ODNOŚNIE WIEKU?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Respondenci zostali również zapytani, czy w ich firmach obowiązki osób zatrudnionych w zawodach kluczowych dla firmy mogą być powierzone osobom niepełnosprawnym. Większość z nich zadeklarowała, że osoby niepełnosprawne nie mogą wykonywać tych czynności obecnie („zdecydowanie nie”-48,2%, „raczej nie”-47,1%). Wyniki badań pokazują również, iż badani nie planują w ciągu najbliższych 12 miesięcy zatrudniać osób niepełnosprawnych na stanowiska kluczowe („zdecydowanie nie”-46,1% oraz „raczej nie”-46,1%) (rysunek 22).

RYСУNEK 22. CZY OSOBY WYKONUJĄCE TEN ZAWÓD MOGĄ BYĆ NIEPEŁNOSPRAWNE?

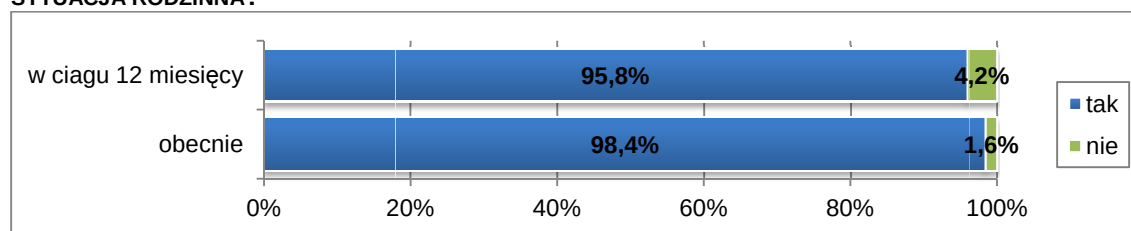

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Niemalże wszyscy respondenci (98,4%) wskazali, że sytuacja rodzinna osób kandydujących na objęcie kluczowego stanowiska w ich firmie ma znaczenie (rysunek 23). Dla zdecydowanej większości respondentów (79,1%) posiadanie dzieci przez pracowników odgrywa dużą rolę przy podejmowaniu decyzji o przyjęciu danej osoby do pracy (rysunek 24).

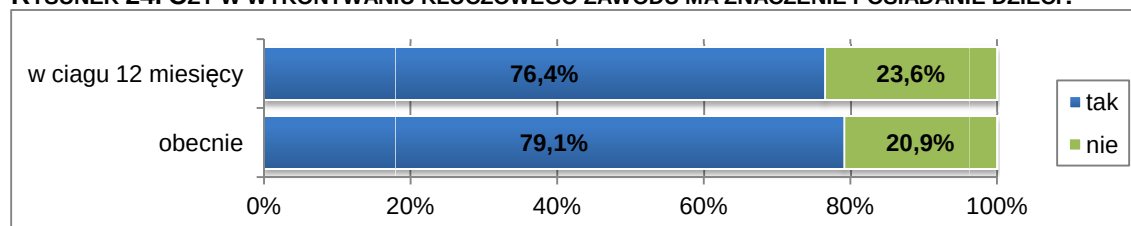
Z analizy danych wynika, że procent pracodawców zwracających uwagę na sytuację rodzinną przy zatrudnianiu nowych pracowników w najbliższym czasie zmniejszy się od stanu obecnego o 2,6%.

RYСУNEK 23. CZY W WYKONYWANIU KLUCZOWEGO ZAWODU MA ZNACZENIE USTABILIZOWANA SYTUACJA RODZINNA?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

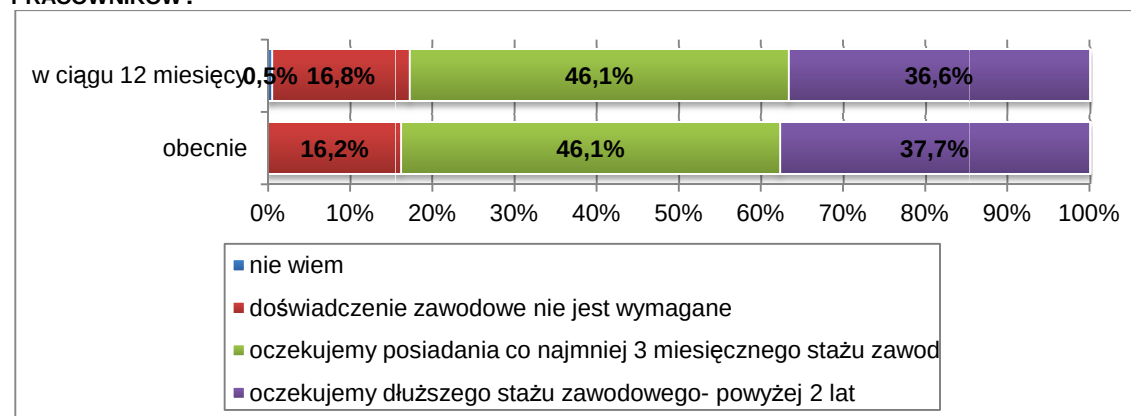
RYСУNEK 24. CZY W WYKONYWANIU KLUCZOWEGO ZAWODU MA ZNACZENIE POSIADANIE DZIECI?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Dla ponad 16% badanych doświadczenie zawodowe potencjalnych pracowników nie ma znaczenia. W pozostałych przypadkach pracodawcy przy rekrutacji oczekują od kandydatów co najmniej 3 miesięcznego stażu pracy (46,1%) oraz stażu zawodowego powyżej dwóch lat (37,7%). Według deklaracji respondentów sytuacja ta w ciągu najbliższych 12 miesięcy nie ulegnie znaczącym zmianom (rysunek 25).

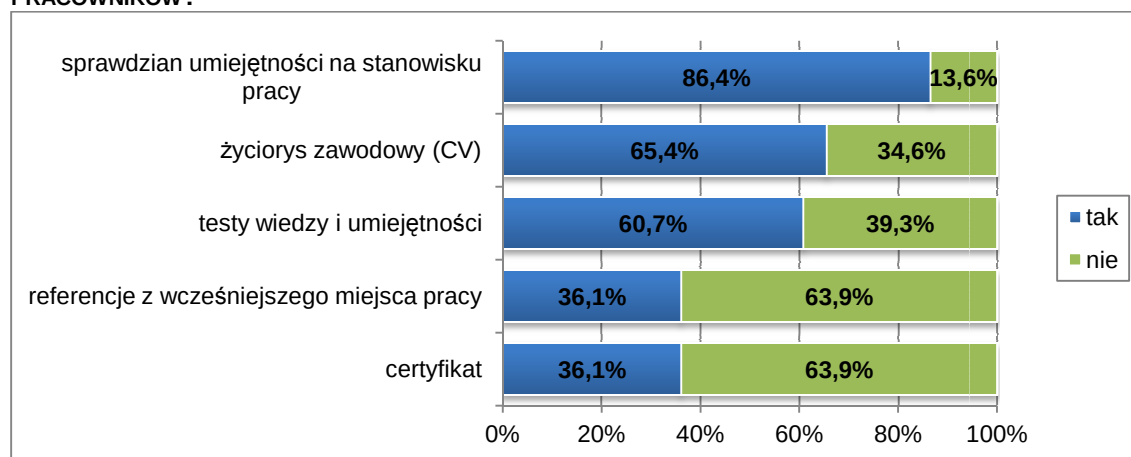
RYСУNEK 25. JAKIEGO DOŚWIADCZENIE ZAWODOWEGO OCZEKUJĄ PAŃSTWO OD SWOICH PRACOWNIKÓW?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

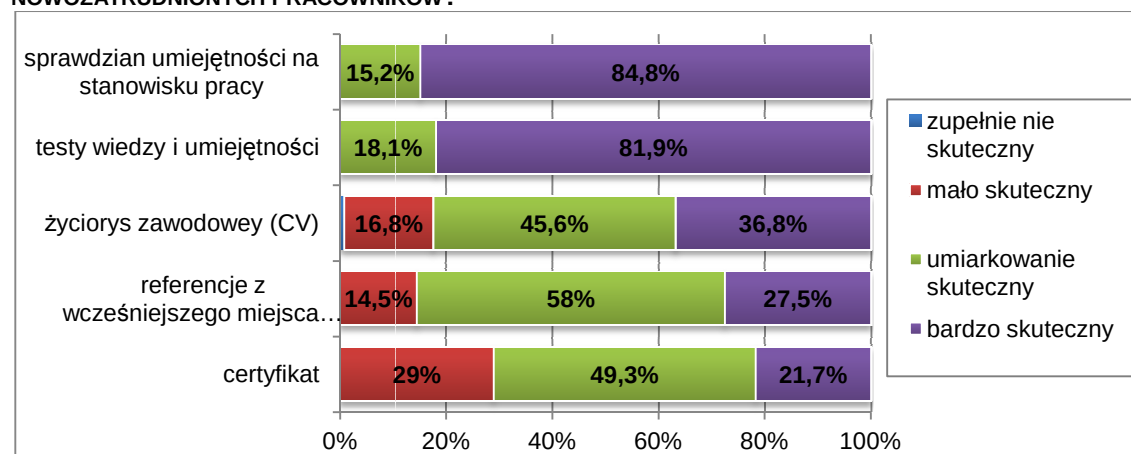
Badani przedsiębiorcy najczęściej weryfikują umiejętności swoich nowo przyjętych pracowników podczas wykonywania przez nich powierzonych im czynności na stanowisku pracy. Jest to najbardziej popularny sposób wstępnej weryfikacji potencjalnych pracowników, na który wskazało 86,4% respondentów. Sposób ten został uznany za najbardziej skuteczny wśród wszystkich stosowanych przez pracodawców metod (84,8%) (rysunki 26 i 27).

RYСУNEK 26. W JAKI SPOSÓB SPRAWDZAJĄ PAŃSTWO KWALIFIKACJE NOWOZATRUDNIONYCH PRACOWNIKÓW?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

RYСУNEK 27. PROSZĘ OCENIĆ SKUTECZNOŚĆ SPOSOBÓW SPRAWDZANIA KWALIFIKACJI NOWOZATRUDNIONYCH PRACOWNIKÓW?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

6. Podnoszenie kwalifikacji przez pracowników badanych firm

Kolejna część skierowanego do przedsiębiorców kwestionariusza wywiadu, dotyczyła kwalifikacji pracowników w badanych firmach. Pytania posłużyły do znalezienia odpowiedzi na pytania:

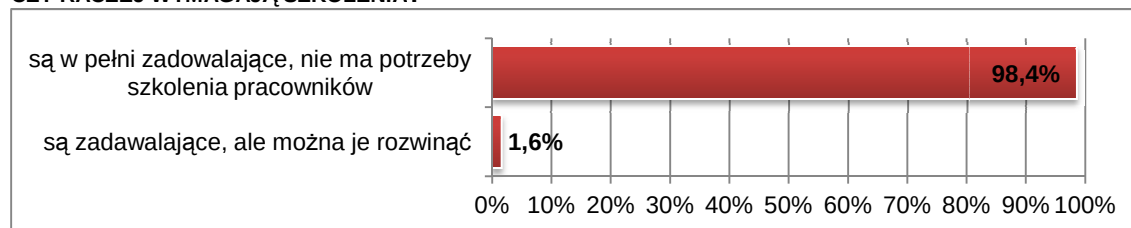
- ◆ Jak pracodawcy oceniają przygotowanie zawodowe potencjalnych pracowników?
- ◆ Jakim zdaniem pracowników są ich potrzeby szkoleniowe?
- ◆ Jakich kwalifikacji i kompetencji zawodowych poszukują pracodawcy w ofertach pracy?

W odczuciu zdecydowanej większości respondentów (98,4%), kwalifikacje pracowników są w pełni zadowalające i nie ma potrzeby szkolenia ich. Niespełna 2% respondentów zadeklarowało, że umiejętności pracowników są zadowalające, jednak można byłoby je rozwinąć.

Jako kwalifikacji jakich najczęściej brakuje kadrze, pracodawcy wskazywali:

- ◆ brak umiejętności profesjonalnej obsługi klienta,
 - ◆ brak zaangażowania w wykonywaną pracę,
 - ◆ brak umiejętności wykorzystywania zdolności interpersonalnych
- (rysunek 28, tabela 19).

RYСУNEK 28. CZY W PAŃSTWA ODCZUCIU KWALIFIKACJE PRACOWNIKÓW SĄ W PEŁNI ZADOWALAJĄCE, CZY RACZEJ WYMAGAJĄ SZKOLENIA?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

TABELA 19. JAKICH KWALIFIKACJI NAJCZĘŚCIEJ BRAKUJE PRACOWNIKOM PAŃSTWA FIRMY?

	n	%
Brak umiejętności profesjonalnej obsługi klienta	3	100%
Brak zaangażowania w wykonywaną pracę	2	66,7%
Brak umiejętności wykorzystywania zdolności interpersonalnych	2	66,7%

* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy zadeklarowali, iż kwalifikacje ich pracowników nie są w pełni zadowolające; % nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Z analizy zadowolenia sławieńskich pracodawców z kwalifikacji pracowników pod względem branż, w ramach których działają badane przedsiębiorstwa, wynika, że prawie wszyscy respondenci uważają, iż są one w pełni zadowolające, w związku z czym nie ma potrzeby szkolenia pracowników. Tylko nieznaczna liczba przedstawicieli przedsiębiorstw prowadzących działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi wskazała, iż kwalifikacje osób zatrudnionych w firmach, które reprezentują są zadowolające, ale należałoby je rozwinąć (tabela 20).

Jeśli zaś chodzi o zawody kluczowe dla powiatu sławieńskiego, to analiza zebranego materiału badawczego wykazała, iż w opinii badanych pracodawców również kwalifikacje osób w nich zatrudnionych są zadowolające i nie wymagają dodatkowego szkolenia, tylko w zakresie kwalifikacji osób zatrudnionych w zawodzie kucharza, badani przedsiębiorcy wskazywali, że choć są zadowolające to jednak można byłoby je rozwinąć. (tabela 21).

TABELA 20. ZADOWOLENIE PRACODAWCÓW Z KWALIFIKACJI PRACOWNIKÓW POD WZGLĘDEM BRANŻ

	Są w pełni zadowalające, nie ma potrzeby szkolenia		Są zadowalające, ale można je rozwinąć		Umiejętności są niewystarczające, pracownicy wymagają szkolenia		Trudno powiedzieć		Ogółem
	n	%	n	%	n	%	n	%	
A-rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	18	100%	0	0%	0	0%	0	0%	18
B-górnictwo i wydobywanie	1	100%	0	0%	0	0%	0	0%	1
C-przetwórstwo przemysłowe	20	100%	0	0%	0	0%	0	0%	20
D-wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	7	100%	0	0%	0	0%	0	0%	7
E-dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	6	100%	0	0%	0	0%	0	0%	6
F-budownictwo	41	100%	0	0%	0	0%	0	0%	41
G-handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	31	100%	0	0%	0	0%	0	0%	31
H-transport i gospodarka magazynowa	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	5
I-działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	17	85%	3	15%	0	0%	0	0%	20
K-działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2	100%	0	0%	0	0%	0	0%	2
N-działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	3	100%	0	0%	0	0%	0	0%	3
O-administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	1	100%	0	0%	0	0%	0	0%	1
P-edukacja	1	100%	0	0%	0	0%	0	0%	1
R-działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1	100%	0	0%	0	0%	0	0%	1
S-pozostała działalność usługowa	34	100%	0	0%	0	0%	0	0%	34

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

TABELA 21. ZADOWOLENIE PRACODAWCÓW Z KWALIFIKACJI PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH W ZAWODACH KLUCZOWYCH

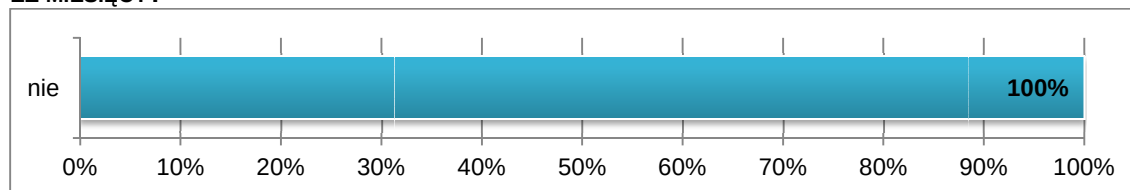
	Są w pełni zadowalające, nie ma potrzeby szkolenia		Są zadowalające, ale można je rozwinąć		Umiejętności są niewystarczające, pracownicy wymagają szkole		Trudno powiedzieć		Ogółem
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Fryzjerzy	21	100%	0	0%	0	0%	0	0%	21
Sprzedawcy sklepowi (ekspedienci)	19	100%	0	0%	0	0%	0	0%	19
Kucharze	9	75%	3	25%	0	0%	0	0%	12
Masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni	12	100%	0	0%	0	0%	0	0%	12
Kasjerzy i sprzedawcy biletów	11	100%	0	0%	0	0%	0	0%	11
Murarze i pokrewni	7	100%	0	0%	0	0%	0	0%	7
Robotnicy budowy dróg i pokrewni	7	100%	0	0%	0	0%	0	0%	7
Hydraulicy i monterzy instalacji sanitarnych	6	100%	0	0%	0	0%	0	0%	6
Operatorzy wolnobieżnych maszyn rolniczych i leśnych	6	100%	0	0%	0	0%	0	0%	6
Kelnerzy	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	5
Robotnicy leśni i pokrewni	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	5
Kierowcy autobusów i motorniczowie tramwajów	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	5
Kierowcy samochodów ciężarowych	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	5
Dekarze	4	100%	0	0%	0	0%	0	0%	4

* w tabeli przedstawione zostały tylko te zawody, które wskazało co najmniej 2% respondentów

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wszyscy respondenci wskazali, iż w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie skierowali swoich pracowników na szkolenia (rysunek 29).

RYСУNEK 29. CZY SKIEROWALI PAŃSTWO SWOICH PRACOWNIKÓW NA SZKOLENIA W CIĄGU OSTATNICH 12 MIESIĘCY?

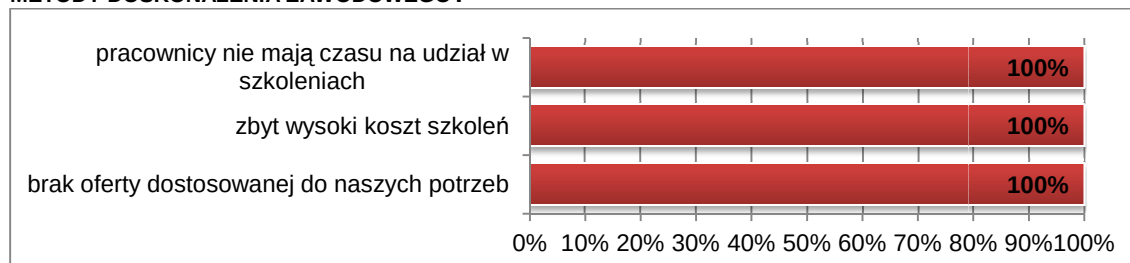
* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy zadeklarowali, iż kwalifikacje ich pracowników nie są w pełni zadowalające

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Następne pytanie zawarte w kwestionariuszu wywiadu skierowane było do tych przedsiębiorców, którzy w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie skierowali swych pracowników na szkolenia. Zostali oni poproszeni o podanie powodów, dla których nie skorzystali z tej możliwości.

Badani pracodawcy wskazywali, iż nie zdecydowali się na szkolenia pracowników z racji tego, iż nie mają określonych potrzeb szkoleniowych, pracownicy nie mają czasu na udział w szkoleniach, bądź szkolenia są zbyt drogie (rysunek 30).

RYСУNEK 30. DLACZEGO NIE ZDECYDOWALI SIĘ PAŃSTWO NA SZKOLENIA PRACOWNIKÓW CZY INNE METODY DOSKONALENIA ZAWODOWEGO?

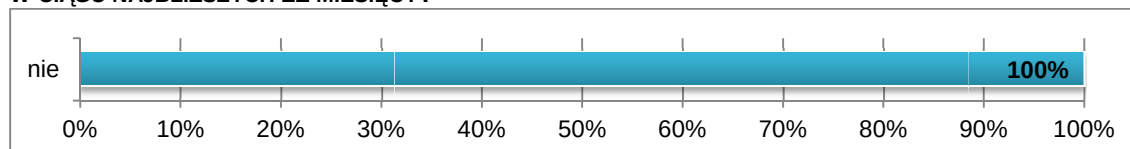

* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy zadeklarowali, iż w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie skierowali pracowników na szkolenia; % nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wszyscy przedstawiciele badanych firm zadeklarowali, iż nie zamierzają w ciągu najbliższych 12 miesięcy skierować swych pracowników na szkolenia (rysunek 31).

RYСУNEK 31. CZY ZAMIERZACIE PAŃSTWO SKIEROWAĆ SWOICH PRACOWNIKÓW NA SZKOLENIA W CIĄGU NAJBLIŻSZYCH 12 MIESIĘCY?

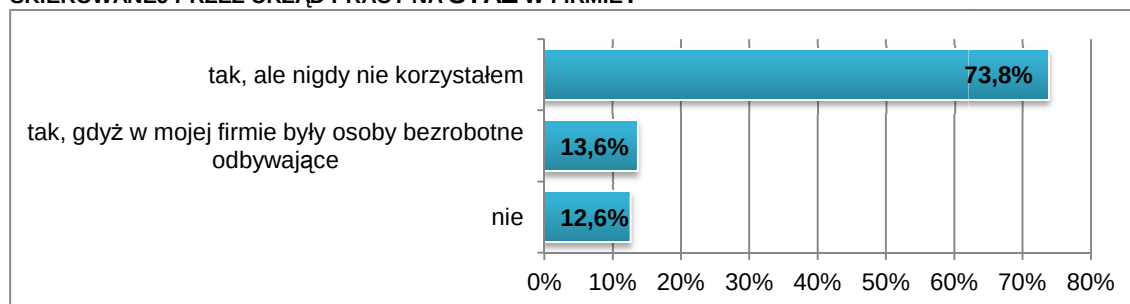
* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy zadeklarowali, iż kwalifikacje ich pracowników nie są w pełni zadowalające

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

7. Możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych

Osoby bezrobotne mogą być kierowane przez Powiatowy Urząd Pracy na staże zawodowe do przedsiębiorstw z terenu powiatu. Świadomość tego faktu ma zdecydowana większość respondentów (87,4%). Wśród nich 13,6% skorzystało z takiej możliwości (rysunek 32).

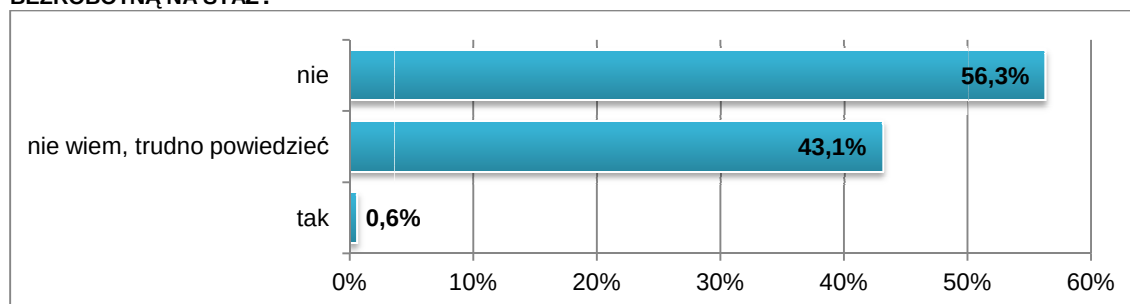
RYСУNEK 32. CZY WIEDZĄ PAŃSTWO, ŻE ISTNIEJE MOŻLIWOŚĆ PRZYJĘCIA OSOBY BEZROBOTNEJ, SKIEROWANEJ PRZEZ URZĄD PRACY NA STAŻ W FIRMIE?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wśród tych przedsiębiorców, którzy wiedzą o możliwości przyjęcia na staż osoby bezrobotnej 0,6% w ciągu najbliższych 12 miesięcy planuje przyjąć osobę bezrobotną na staż zawodowy. Pracodawcy zamierzają zatem przyjąć około 2 osób. Ponad 40% badanych nie podjęło jeszcze decyzji, czy skorzysta z takiej możliwości (rysunek 33).

RYСУNEK 33. CZY PLANUJĄ PAŃSTWO W CIĄGU NAJBLIŻSZYCH 12 MIESIĘCY PRZYJĄĆ OSOBA BEZROBOTNĄ NA STAŻ?

* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy wiedzą o możliwości przyjęcia osoby bezrobotnej na staż

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Lokalni przedsiębiorcy planują przyjąć osoby bezrobotne w ramach praktycznej nauki zawodu w zawodzie „pracownik ochrony” (tabela 22).

TABELA 22. W JAKICH ZAWODACH ZAMIERZAJĄ PAŃSTWO PRZYJĄĆ OSOBY BEZROBOTNE W RAMACH PRAKTYCZNEJ NAUKI ZAWODU DOROSŁYCH?

	n	%
Pracownik ochrony	1	100%

* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy wiedzą o możliwości przyjęcia osoby bezrobotnej na staż

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Najważniejszym wymogiem, jaki mają pracodawcy w stosunku do osób bezrobotnych jest posiadanie prawa jazdy (tabela 23).

TABELA 23. O JAKICH KWALIFIKACJACH ZAMIERZAJĄ PAŃSTWO PRZYJĄĆ OSOBY BEZROBOTNE W RAMACH PRAKTYCZNEJ NAUKI ZAWODU DOROSŁYCH?

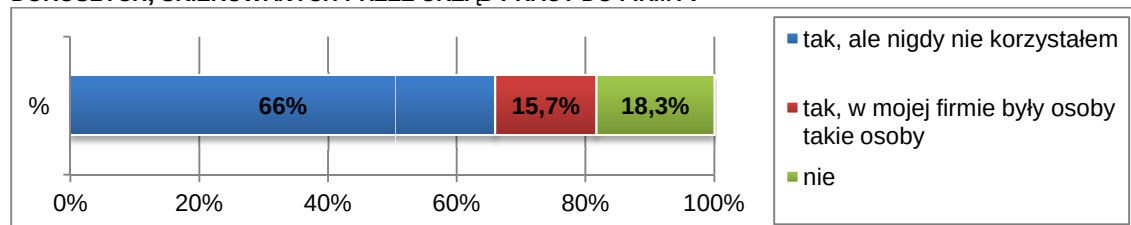
	n	%
Prawo jazdy	1	100%

* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy wiedzą o możliwości przyjęcia osoby bezrobotnej na staż

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Większość przedsiębiorców (81,7%) zadeklarowała również, iż wie, że istnieje możliwość przyjmowania osób bezrobotnych skierowanych przez urząd pracy, w ramach przygotowania zawodowego dorosłych, z czego jedynie 15,7% skorzystało z tej możliwości (rysunek 34).

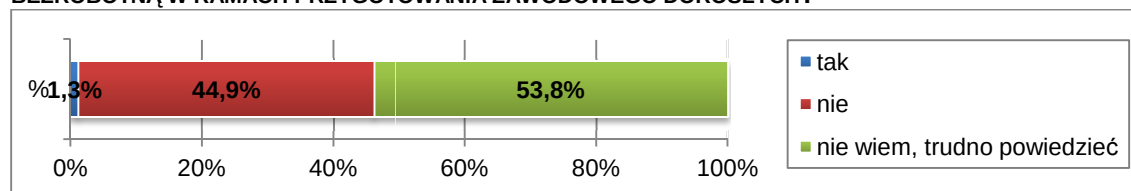
RYСУNEK 34. CZY WIEDZĄ PAŃSTWO, ŻE ISTNIEJE MOŻLIWOŚĆ PRZYGOTOWANIA ZAWODOWEGO DOROSŁYCH, SKIEROWANYCH PRZEZ URZĄD PRACY DO FIRMY?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Badanie wykazało, iż 44,9% pracodawców nie jest zainteresowanych przyjmowaniem osób bezrobotnych w ramach przygotowania zawodowego dorosłych. Taką możliwość w ciągu najbliższych 12 miesięcy planuje wykorzystać 1,3% respondentów (rysunek 35).

RYСУNEK 35. CZY PLANUJĄ PAŃSTWO W CIĄGU NAJBLIŻSZYCH 12 MIESIĘCY PRZYJĄĆ OSOBA BEZROBOTNĄ W RAMACH PRZYGOTOWANIA ZAWODOWEGO DOROSŁYCH?

* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy wiedzą o możliwości przyjęcia osoby bezrobotnej w ramach przygotowania zawodowego dorosłych

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Lokalni przedsiębiorcy planują przyjąć 5 osób bezrobotnych w ramach przygotowania zawodowego dorosłych w następujących zawodach:

- ◆ lakiernik,
- ◆ pracownik ochrony,
- ◆ pracownik obsługi maszyn i obróbki drewna (tabela 24).

TABELA 24. W JAKICH ZAWODACH ZAMIERZAJĄ PAŃSTWO PRZYJĄĆ OSOBY BEZROBOTNE W RAMACH PRZYGOTOWANIA ZAWODOWEGO DOROSŁYCH?

	n	%
Lakiernik	1	50%
Pracownik ochrony	1	50%
Pracownik obsługi maszyn obróbki drewna	1	50%

* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy wiedzą o możliwości przyjęcia osoby bezrobotnej w ramach przygotowania zawodowego dorosłych

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Badani jako najważniejsze kwalifikacje, jakich oczekują od osób bezrobotnych najczęściej wskazywali:

- ◆ doświadczenie,
- ◆ prawo jazdy tabela 25.

TABELA 25. O JAKICH KWALIFIKACJACH ZAMIERZAJĄ PAŃSTWO PRZYJĄĆ OSOBY BEZROBOTNE W RAMACH PRZYGOTOWANIA ZAWODOWEGO DOROSŁYCH?

	n	%
Doświadczenie	2	100%
Prawo jazdy	1	50%

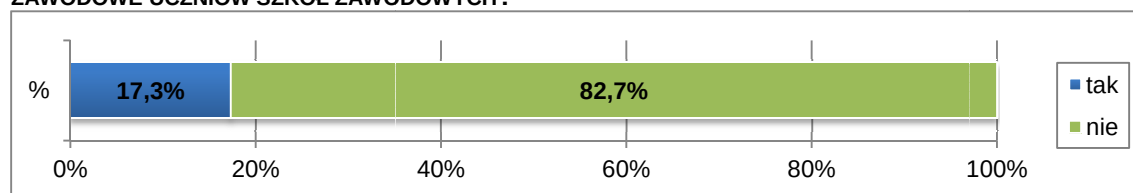
* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy wiedzą o możliwości przyjęcia osoby bezrobotnej w ramach przygotowania zawodowego dorosłych; % odpowiedzi nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł udzielić więcej niż jedną odpowiedź

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

8. Praktyki zawodowe uczniów szkół zawodowych

Wśród ogółu badanych pracodawców w ciągu ostatnich 5 lat jedynie 17,3% organizowało praktyki zawodowe dla uczniów szkół zawodowych (rysunek 36).

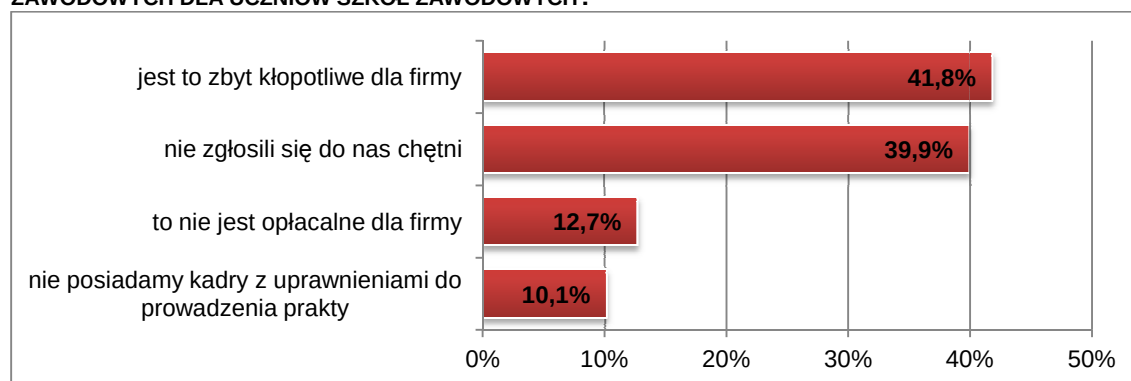
RYСУNEK 36. CZY W CIĄGU OSTATNICH 5 LAT W PAŃSTWA FIRMIE ODBYWAŁY SIĘ PRAKTYKI ZAWODOWE UCZNIÓW SZKÓŁ ZAWODOWYCH?

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Najczęstszą przyczyną nieorganizowania praktyk zawodowych w opinii respondentów jest fakt, iż jest to zbyt kłopotliwe dla firmy (41,8%). Część przedsiębiorców nie podejmowała takiej działalności, ze względu na to, iż nie zgłosili się do nich żadeni chętni (39,9% wskazań), jest to nieopłacalne dla firmy (12,7%), lub nie posiadają kadry z uprawnieniami do prowadzenia praktyk (10,1%) (rysunek 37).

RYСУNEK 37. PROSZĘ WSKAZAĆ DLACZEGO W PAŃSTWA FIRMIE NIE ORGANIZOWANO PRAKTYK ZAWODOWYCH DLA UCZNIÓW SZKÓŁ ZAWODOWYCH?

* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy zadeklarowali, że w ich firmach nie odbywały się praktyki zawodowe; % nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Praktyki zawodowe uczniów najczęściej odbywają się w takich zawodach jak: fryzjer, kasjer/sprzedawca, magazynier, kelner, kosmetyczka. Rozkład pozostałych odpowiedzi przedstawia tabela 26.

TABELA 26. W JAKICH ZAWODACH NAJCZĘŚCIEJ ODBYWAŁY SIĘ PRAKTYKI ZAWODOWE UCZNIÓW SZKÓŁ ZAWODOWYCH?

	n	%
Fryzjer	12	36,4%
Kasjer/sprzedawca	12	36,4%
Magazynier	7	21,2%
Kelner	6	18,2%
Kosmetyczka	5	15,2%
Kucharz	4	12,1%
Pokojówka	4	12,1%
Stolarz	2	6,1%
Ekonomista	1	3%
Elektryk	1	3%
Lakiernik	1	3%
Pedagog	1	3%
Ratownik	1	3%
Kurier	1	3%
Recepcjonista	1	3%
Monter	1	3%

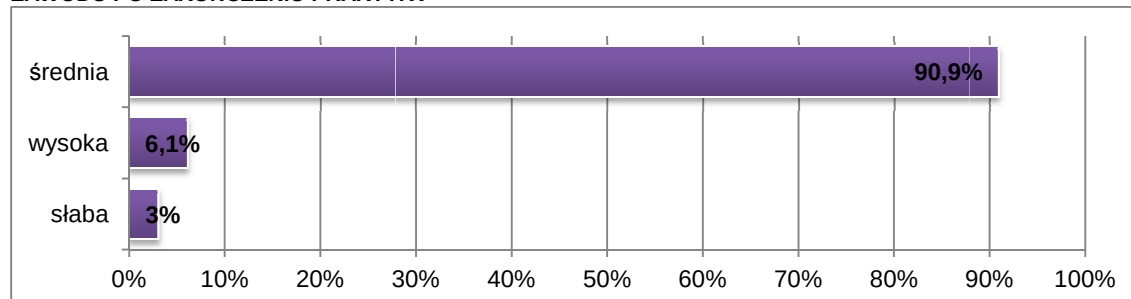
* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy zadeklarowali, że w ich firmach odbywały się praktyki zawodowe; % nie sumuje się do 100, gdyż respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wśród badanych pracodawców ponad 90% średnio oceniło praktyczne przygotowanie ucznia do wykonywania zawodu po zakończeniu praktyk. W przypadku stopnia przygotowania teoretycznego uczniów, respondenci ocenili go jako słaby (81,8%).

Powołując się na wyniki badania, średnia ocena przygotowania praktycznego uczniów wystawiona przez pracodawców wynosi 3,03, natomiast średnia ocena przygotowania teoretycznego uczniów wynosi 2,09¹ (rysunki 38 i 39).

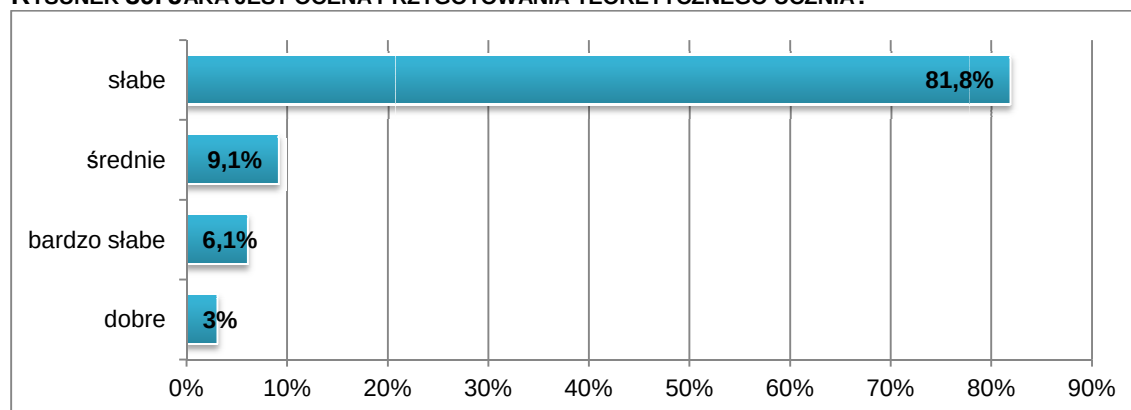
RYСУNEK 38. JAKA JEST OCENA PRZYGOTOWANIA PRAKTYCZNEGO UCZNIA DO WYKONYWANIA ZAWODU PO ZAKOŃCZENIU PRAKTYK?

* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy zadeklarowali, że w ich firmach odbywały się praktyki zawodowe

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

RYСУNEK 39. JAKA JEST OCENA PRZYGOTOWANIA TEORETYCZNEGO UCZNIA?

* pytanie to dotyczy tych respondentów, którzy zadeklarowali, że w ich firmach odbywały się praktyki zawodowe

źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wnioski i rekomendacje

- ◆ analiza materiału badawczego wykazała, iż w powiecie sławieńskim w większości badanych przedsiębiorstwach nie planuje się znacznych zmian w strukturze zatrudnienia. Mimo to zauważyć można, że przedsiębiorcy częściej planują redukcję etatów, niż zwiększenie zatrudniania,
- ◆ do zawodów kluczowych w powiecie można zaliczyć :
 - sprzedawca sklepowy (ekspedient)
 - kasjerzy i sprzedawcy biletów, fryzjerzy,
 - pomoce i sprzątaczkę biurowe,
 - hotelowe i pokrewne,
 - magazynierzy i pokrewni,

¹ na pięcio-punktowej skali, gdzie 1 oznacza „bardzo słabe”, a 5 „bardzo wysokie”

- masarze,
- robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni,
- ◆ w większości sławieńskich firm oczekuje się od pracowników wykształcenia zasadniczego zawodowego, bądź średniego technicznego,
- ◆ od osób zatrudnionych w zawodach kluczowych w opinii większości badanych pracownicy powinni posiadać takie umiejętności jak:
 - jasne przekazywanie myśli,
 - współpraca w grupie,
 - łatwe nawiązywanie kontaktów ze współpracownikami czy klientami,
 - terminowa realizacja zaplanowanych działań,
 - komunikatywność,
- ◆ najbardziej pożądanymi cechami psychofizycznymi u osób zatrudnionych w badanych firmach są:
 - sprawność fizyczna,
 - samodzielne podejmowanie decyzji,
 - odporność na stres,
 - zdyscyplinowanie,
 - zaangażowanie,
- ◆ przedstawiciele sławieńskich firm w większości zadeklarowali, iż nie ma znaczenia miejsce zamieszkania pracowników, bądź pracownicy powinni mieszkać blisko zakładu pracy. Jeśli zaś chodzi o płeć pracowników, to z badania wynika, iż cecha ta uzależniona jest od profilu działalności danej firmy – w badanych firmach płeć pracownika albo nie ma znaczenia, bądź preferuje się zatrudnianie mężczyzn. Podobnie sytuacja przedstawia się biorąc pod uwagę oczekiwania pracodawców odnośnie wieku pracowników – w większości przypadków wiek osób zatrudnionych w badanych firmach ma znaczenie - preferowaną kategorią wiekową są osoby pomiędzy 26 a 45 rokiem życia. Badanie wykazało również, iż w opinii większego odsetka badanych ma znaczenie ustabilizowana sytuacja rodzinna, choć na podstawie zebranego materiału badawczego nie można jednoznacznie stwierdzić, że życie osobiste pracowników wpływa na ich sytuację zawodową,
- ◆ w większości badanych firm pracodawcy oczekują, aby potencjalni pracownicy posiadali co najmniej 3 – miesięczny staż zawodowy,
- ◆ sławieńscy pracodawcy w większości są zadowoleni z kwalifikacji swych pracowników, choć pojawiały się opinie, iż można by było je rozwinąć,
- ◆ większość przedsiębiorców z badanego powiatu zadeklarowało, iż w ciągu ostatniego roku nie kierowali swych pracowników na szkolenia, czego głównym powodem był zbyt wysoki koszt szkoleń, bądź brak oferty dostosowanej do potrzeb przedsiębiorstwa, lub brak czasu,

- ♦ większość pracodawców, mimo iż wiedzą, że istnieje możliwość przyjęcia osoby bezrobotnej skierowanej przez urząd pracy na staż, bądź przygotowanie zawodowe w firmie, nie korzysta z takiej możliwości. Ponadto badanie wykazało, iż w większości sławieńskich firm nie organizuje się praktyk zawodowych dla uczniów, ponieważ jest to zbyt kłopotliwe dla firmy.

Przeprowadzone badania i uzyskane wyniki oraz szczegółowe rozpoznanie sytuacji i oczekiwań pracodawców w powiecie sławieńskim pozwoliły na stworzenie rekomendacji, które wynikają z różnego rodzaju danych zdobytych w trakcie procedury badawczej:

Lp.	Wnioski i rekomendacje
1.	Współpraca na większą skalę Powiatowego Urzędu Pracy z lokalnymi i regionalnymi pracodawcami w zakresie pozyskiwania informacji dotyczących oczekiwań pracodawców co do kwalifikacji i kompetencji potencjalnych pracowników. Współpraca ta miałaby polegać głównie na obustronnej wymianie informacji niezbędnych do sprawnego i efektywnego działania zarówno instytucji rynku pracy, jak i pracodawców (np. internetowa platforma komunikacji między PUP a pracodawcami, newsletter, bieżące sprawozdania z zapotrzebowania pracodawców na określone kwalifikacje czy szkolenia zawodowe, itp.)
2.	Przeprowadzanie na większą skalę szkoleń pracowniczych jako instrumentu motywowania oraz podnoszenia kwalifikacji zasobów ludzkich oraz jako element promocji kształcenia ustawicznego stanowiącego dobrą praktykę. Ma to na celu spowodowanie elastycznego podejścia do kariery zawodowej przez zachodniopomorskich pracowników i natychmiastowe reagowanie na zmiany zapotrzebowania lokalnego/regionalnego rynku pracy. Ponadto ważne jest aby uświadamiać osoby starające się o przyjęcie do pracy, jak ważne dla współczesnych pracodawców są cechy interpersonalne.
3.	Dostosowanie oferty szkoleniowej Powiatowego Urzędu Pracy oraz instytucji szkoleniowych do oczekiwań branżowych zgłaszanych przez lokalnych i regionalnych pracodawców , bowiem ofertę szkoleniową należy konstruować m.in. w oparciu o potrzeby regionalnego i lokalnego rynku pracy. Natomiast w województwie zachodniopomorskim brak jest szerszej współpracy między pracodawcami, a instytucjami rynku pracy w tym zakresie.

4.	Szersza promocja szkolnictwa zawodowego oraz specjalistycznego w regionie, w celu uzupełnienia niedoborów kwalifikacyjnych związanych w dużej mierze z deficytowymi zawodami technicznymi (m.in. wsparcie szkół zawodowych w rozwoju ich relacji z otoczeniem społeczno-gospodarczym; większy nacisk na przeprowadzanie praktyk zawodowych w celu nabycia zwłaszcza wiedzy i kompetencji miękkich przez potencjalnych pracowników już na etapie ich edukacji na poziomie średnim).
5.	Stały monitoring ogłoszeń o pracę dotyczących lokalnych rynków pracy, w celu sprawnego ustalania trendów i tendencji popytowych, mające na celu jak najlepsze rozpoznanie specyfiki danego rynku, a tym samym rzetelne rozplanowanie podejmowanych na lokalnych rynkach działań związanych m.in. z inwestycjami czy rozszerzaniem działalności niektórych firm.